

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE HALLESESTEENWEG 128-148 TE SINT-GENESIUS-RODE (VLAAMS-BRABANT)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1065

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts, Sander Pelsmaekers & Glenn De hooghe

Derbystraat 51

9051 Gent

oktober 2019

Dossiernr.: 26920 (intern)

Dossiernr.: 19.4161 (extern)

OE: 2017H300

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Hallesesteenweg 128-148 te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)

Auteur

Melissa Lamberts, Sander Pelsmaekers, Glenn De hooghe

Initiatiefnemer

Bouwheer: Lidl Belgium GmbH & Co.KG.

Projectnummer

- 26920 (intern)
- 19.4161 (extern)
- 2017H300 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, oktober 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1065

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v000	04/10/2019	Interne draft
v001		Externe draft
v002		Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Glenn De hooghe
Project Manager	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General director	Patrick Hambach

INHOUD

1	Inleiding.....	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens.....	7
1.3	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied.....	9
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie.....	11
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	21
3.1	Topografische situering	21
3.2	Bodemkundige situering.....	26
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis.....	32
4.1	Inventarissen Onroerend Erfgoed	33
4.2	Cartografische bronnen	39
4.3	Recente landschapsveranderingen.....	46
5	Besluit.....	50
5.1	Interpretatie en datering	50
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	51
5.3	Samenvatting.....	53
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening	55
7	Bibliografie	56

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	9
Figuur 2: Meest recente kadasterkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (CadGIS 13/09/2019)	10
Figuur 3: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	10
Figuur 4: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	11
Figuur 5: Bouwplan van de af te breken Lidl met duidelijke ophoging.....	12
Figuur 6: Overzicht van de oude en nieuwe Lidl binnen het onderzoeksgebied (1:1500). (Bron: Geopunt 2017)	14
Figuur 7: Grondplan van het nieuwe winkelcomplex en open groenzone (Initiatiefnemer 2019)	15
Figuur 8: Gedetailleerd grondplan van de nieuwe handelsruimte van het winkelcomplex (Initiatiefnemer 2019)	16
Figuur 9: Gedetailleerd grondplan van de nieuwe ondergrondse parking van het winkelcomplex (Initiatiefnemer 2019)	17
Figuur 10: Detail van de zijgevel van het winkelcomplex (Initiatiefnemer 2019)	18
Figuur 11: Snede (zuid-noord) van het nieuwe winkelcomplex met aanduiding van de dieptes (Initiatiefnemer 2019)	19
Figuur 12: Schets met schematische voorstelling van de geplande werken (ondergrondse parking), aanduiding van de ophogingslaag en de zone met potentieel voor archeologische kenniswinst.....	20
Figuur 13: De topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019) ..	21
Figuur 14: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen (Geopunt 2019)	22
Figuur 15: Hoogteprofiel (NW-ZO) met aanduiding op orthofotp (Geopunt 2019).....	23
Figuur 16: Hoogteprofiel (ZW-NO) met aanduiding op orthofotp (Geopunt 2019).....	24
Figuur 17: Skyview (0.25m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	25
Figuur 18: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019)	26
Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019).....	27
Figuur 20: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	28
Figuur 21: Detail van de eenheden die de bovenstaande Quartairgeologische kaart kenmerken (Geopunt 2019)	29
Figuur 22: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	30
Figuur 23: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019).....	31
Figuur 24: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied (Geoportaal 2019) .	34
Figuur 25: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 500m van het onderzoeksgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017) (1:12000)	35
Figuur 26: Alle CAI-meldingen in een straal van 500 en 1.000 meter rond het onderzoeksgebied (Geoportaal 2019)	37
Figuur 27: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	39
Figuur 28: Ferrariskaart (1:8000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019) .	40
Figuur 29: Ferrariskaart (1:20000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw).....	40
Figuur 30: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)..	42

Figuur 31: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	43
Figuur 32: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	44
Figuur 33: Topografische kaart (1939) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)	45
Figuur 34: Orthofoto (1947-1954) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)	46
Figuur 35: Orthofoto (1971) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)	47
Figuur 36: Orthofoto (1991) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	48
Figuur 37: Orthofoto (2017) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	49
Figuur 38: Schematische voorstelling van de geplande werken, bodemingreep, ophoging en de zone met mogelijk potentieel voor kenniswinst.....	51

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Geplande werken met de diepte van de bodemingreep, diepte van de ophoging en de lengte en breedte van de geplande werken.....	14
Tabel 2: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.....	32
Tabel 3: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in een straal van 500 meter (Centrale Archeologische Inventaris 2019)	36
Tabel 4: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 1.000 meter rond het onderzoeksgebied (Centrale Archeologische Inventaris 2019).....	38

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Lidl, Vlaams-Brabant, Hallesesteenweg, Sint-Genesius-Rode, Parking, Groenzone, Supermarkt, Ophoging

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019C261	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied	Hallesesteenweg 128-148 (Sint-Genesius-Rode)	
- Straat + nr.:	Hallesteenweg 128-148	
- Postcode:	1640	
- Fusiegemeente:	Sint-Genesius-Rode	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin: 147282,66	xMax: 147427,98
	yMin: 158532,54	yMax: 158668,87
Kadaster		
- Gemeente:	Sint-Genesius-Rode	
- Afdeling:	1	
- Sectie:	D	
- Percelen:	22004D0028/00C005 22004D0025/00L004	
Oppervlakte	9806 m ²	
Onderzoekstermijn	September 2019	

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Het doel van deze archeologienota is nagaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie objectieven.

- 1) Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel.
- 2) Er wordt nagegaan welke bewaring van deze resten te verwachten is.
- 3) Er wordt nagegaan welke impact van de geplande bodemingreep zal hebben op deze resten.

De gegevens voor dit onderzoek worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten, in combinatie met de plannen aangeleverd door de initiatiefnemer. De bedoeling is steeds het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken, om zo de impact van deze werken op het bodemarchief te bepalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een vrijgave van het terrein. De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het projectgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

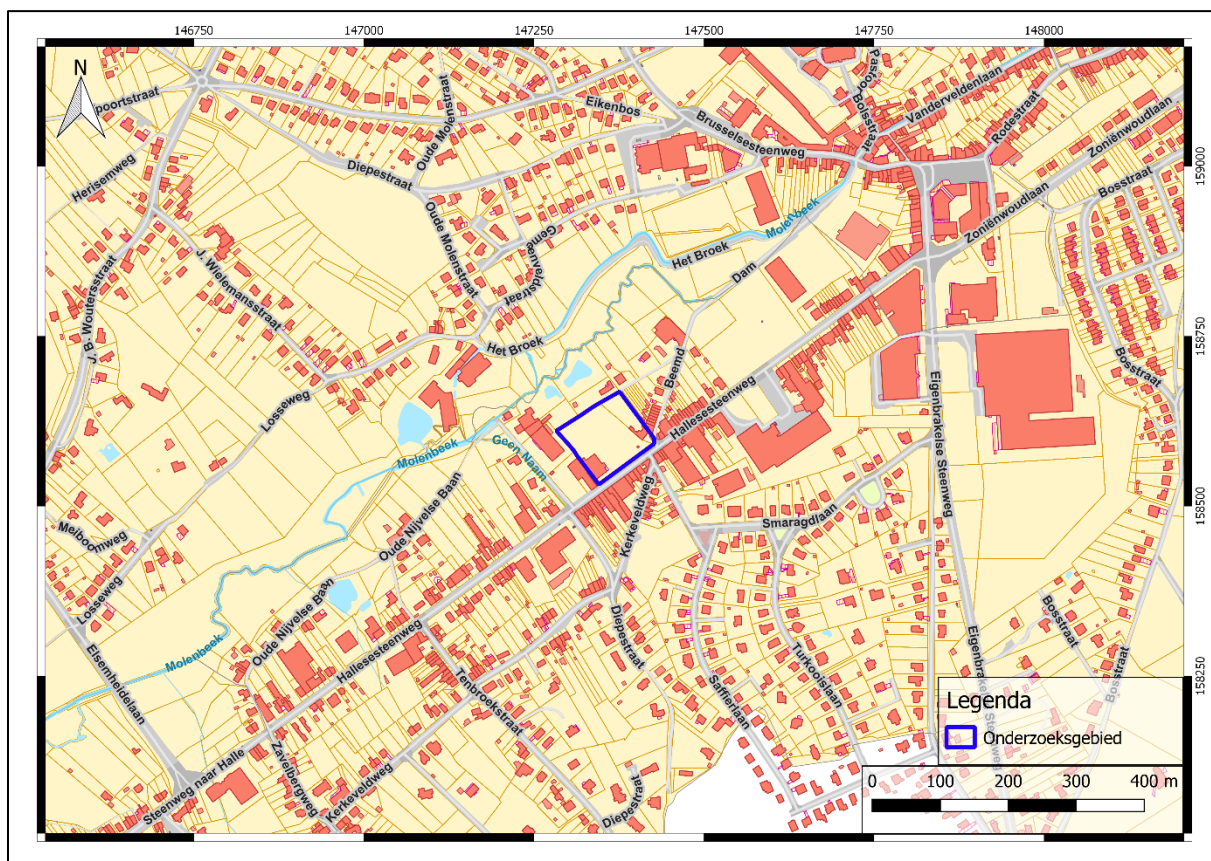
1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de afbraak en heropbouw van de winkelinfrastructuur van de lokale Lidl ter hoogte van Hallesesteenweg 128-148 te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). Het projectgebied omvat twee percelen in Sint-Genesius-Rode (Afdeling 1, Sectie D). Deze werken zullen gepaard gaan met een bodemingreep waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

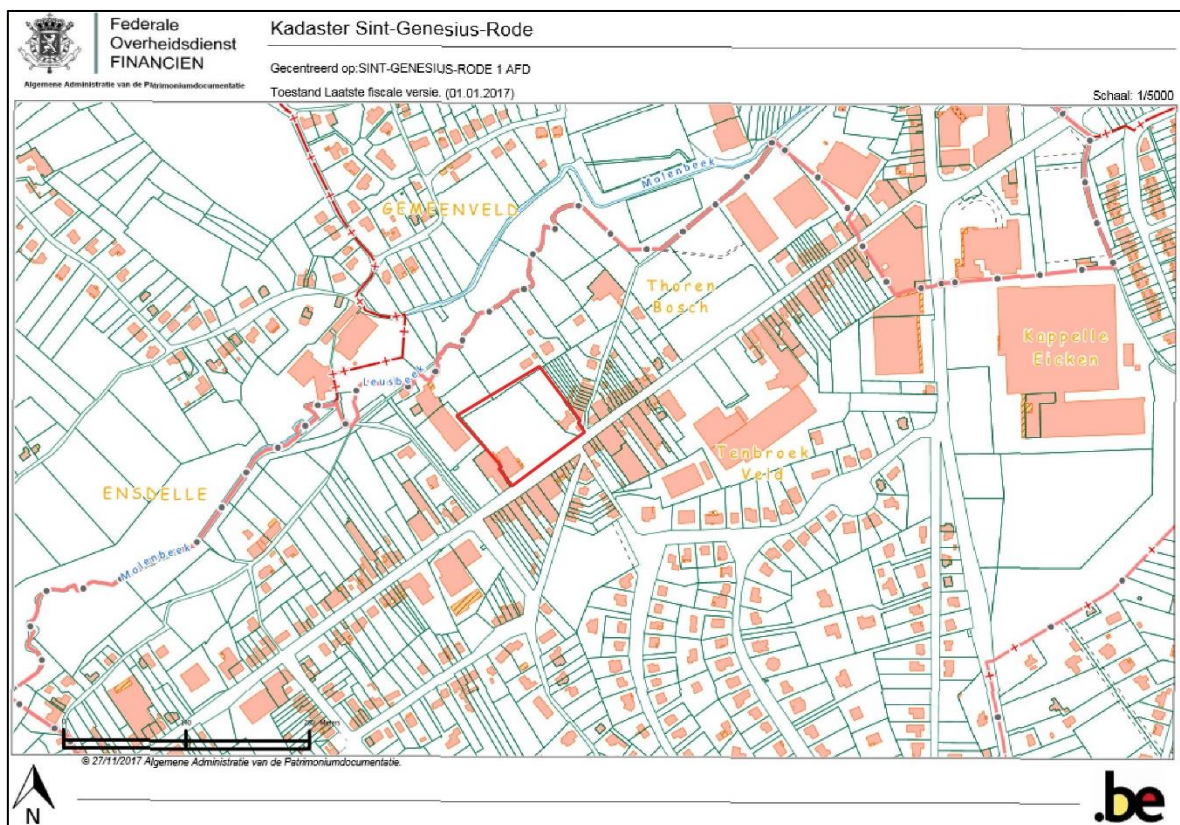
Het onderzoeksgebied is noch gelegen in een 'Gebied Geen Archeologie' (GGA), noch in een archeologische zone. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt (ca. 9997m²) en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 1799m²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied (Figuur 1, 2 en 3) bevindt zich op het grondgebied van de gemeente Sint-Genesius-Rode (provincie Vlaams-Brabant). Het omvat percelen 22004D0028/00C005 en 22004D0025/00L004 die samen een totale oppervlakte hebben van 9.805,82m². De percelen grenzen in het zuiden aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) en worden in het oosten deels begrensd door het Beemd en een kleiner perceel (22004D0025/00A004). Ten westen ligt de Banmolendreef en een stuk ten noorden van het onderzoeksgebied stromen de Leusebeek en de Molenbeek. Het onderzoeksgebied wordt aan de noordelijke zijde begrensd door percelen 22004D0028/00D005 en 22004D0028/00V004.

Figuur 1: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

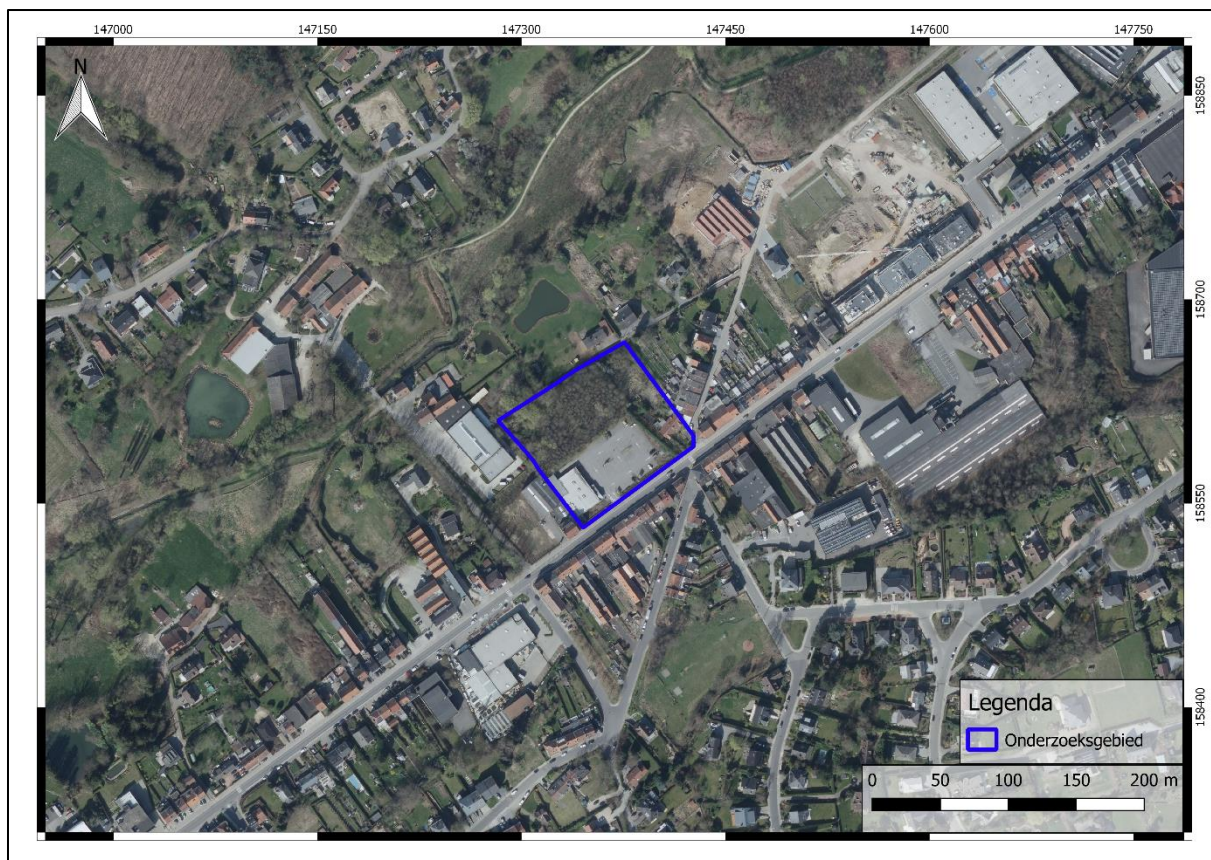
Figuur 2: Meest recente kadasterkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (CadGIS 13/09/2019)

Figuur 3: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 4: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de meest recente orthofoto (Figuur 4) is duidelijk dat het onderzoeksgebied bestaat uit twee percelen, 22004D0028/00C005 en 22004D0025/00L004, die zich aan de Hallesesteenweg nr. 128-148 bevinden. Beide percelen zijn deels bebouwd en voorzien van een groene zone.

- Perceel 1 (22004D0028/00C005): Op dit perceel staat het huidige gebouw van de Lidl met een verkoopruimte van 599,5 m². Rondom de winkel is een verharde asfaltparking met 65 plaatsen en een totale oppervlakte van ca. 4400 m², wat het bebouwde en verharde gedeelte een totale oppervlakte van ca. 5000 m² geeft. Verder bestaat het perceel uit een groenzone in de directe omgeving van het winkelgebouw en naar het noorden toe ook een beboste groenzone van ongeveer 3800 m². In de zuidwestelijke hoek is het winkelgebouw begrensd door gebouwen (nr. 150-152) die reeds bij de bouw aanwezig waren. De bouwaanvraag van de Lidl werd in 1998 ingediend, het gebouw werd in 2001 opgeleverd.
- Perceel 2 (22004D0025/00L004): Op dit perceel staat een huis met bijhorend tuinhuis en garage (nr. 128-130) die uitgeven op het Beemd. Er is in de sloop- en asbestinventaris sprake van een zeer kleine kelder. In het noorden van het perceel bevindt zich een beboste groenzone van ongeveer 1198 m². De percelen zullen gesloopt worden voor de uitbreiding van de winkelparking.

gevelzicht huis nr.150 / 152
 schaal 1/200

2017H300 (OE) | 26920.R.01 (intern) | 19.4161 (extern) | Archeologienota Sint-Genesius-Rode Hallesesteenweg

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De initiatiefnemer plant de afbraak en heropbouw van de winkelinfrastructuur (Figuur 6). Het aanwezige gebouw wordt gesloopt en zal plaats maken voor een gebouw van twee bouwlagen en een parking die over de twee percelen uitstrekt.

- Het winkelgebouw en ondergrondse parking van Lidl:
In de zuidwestelijke regio van het onderzoeksgebied wordt het nieuwe winkelgebouw van Lidl (Figuur 7) gerealiseerd. Met een lengte van 52,59 meter en een breedte van 35,08 meter zal de totale oppervlakte van het complex 1844,85 m² bedragen. Het gebouw zal uit twee verdiepingen bestaan. Op de ondergrondse verdieping (Figuur 9) komt een onverdekte parkeergarage met 69 parkeerplaatsen, een inkomsas, drie tellerlokalen en een ruimte voor winkelwagens. Op de eerste verdieping (Figuur 8) zal de winkelruimte ingericht worden. Verder komen er op die verdieping ook koelcellen, dag/nacht-opslagruimtes, een bureel, personeelsruimte en kleedkamers. De inkomzone bevindt zich aan de oostelijke zijde van het gebouw. De totale fundering van het gebouw zal bestaan uit een funderingsplaat met dezelfde oppervlakte als het complex (ca. 1845 m²) op 3,8m-mv.
- De bovengrondse parking: Een gedeelte van het terrein ten oosten van het gebouw zal verhard worden en dienst doen als openlucht parkeerterrein met 40 parkeerplaatsen en een fietsenstalling. De parkeerplaatsen zelf worden in waterdoorlatende rode klinkers afgewerkt, terwijl de parkeerwegen in asfalt worden gemaakt. Onder de bovengrondse parking loopt een dalende toegangsweg naar de ondergrondse parking die dus ook een diepte van 3,8m-mv bereikt. Verder worden ook nog ondergrondse glasbollen voorzien tot een diepte van 2,4m-mv. De paden rondom het winkelgebouw zullen worden aangelegd met waterdoorlatende grijze klinkers. Ten noorden van het winkelgebouw komt een betonnen loskade voor vrachtwagens.
- De groenzone: Rondom het hele winkelcomplex en de parking wordt een groenzone aangelegd van 1081 m². Deze vormt een buffer tussen het terrein en de noordelijke open groenzone van 4998 m² die ook deel uitmaakt van het onderzoeksgebied.

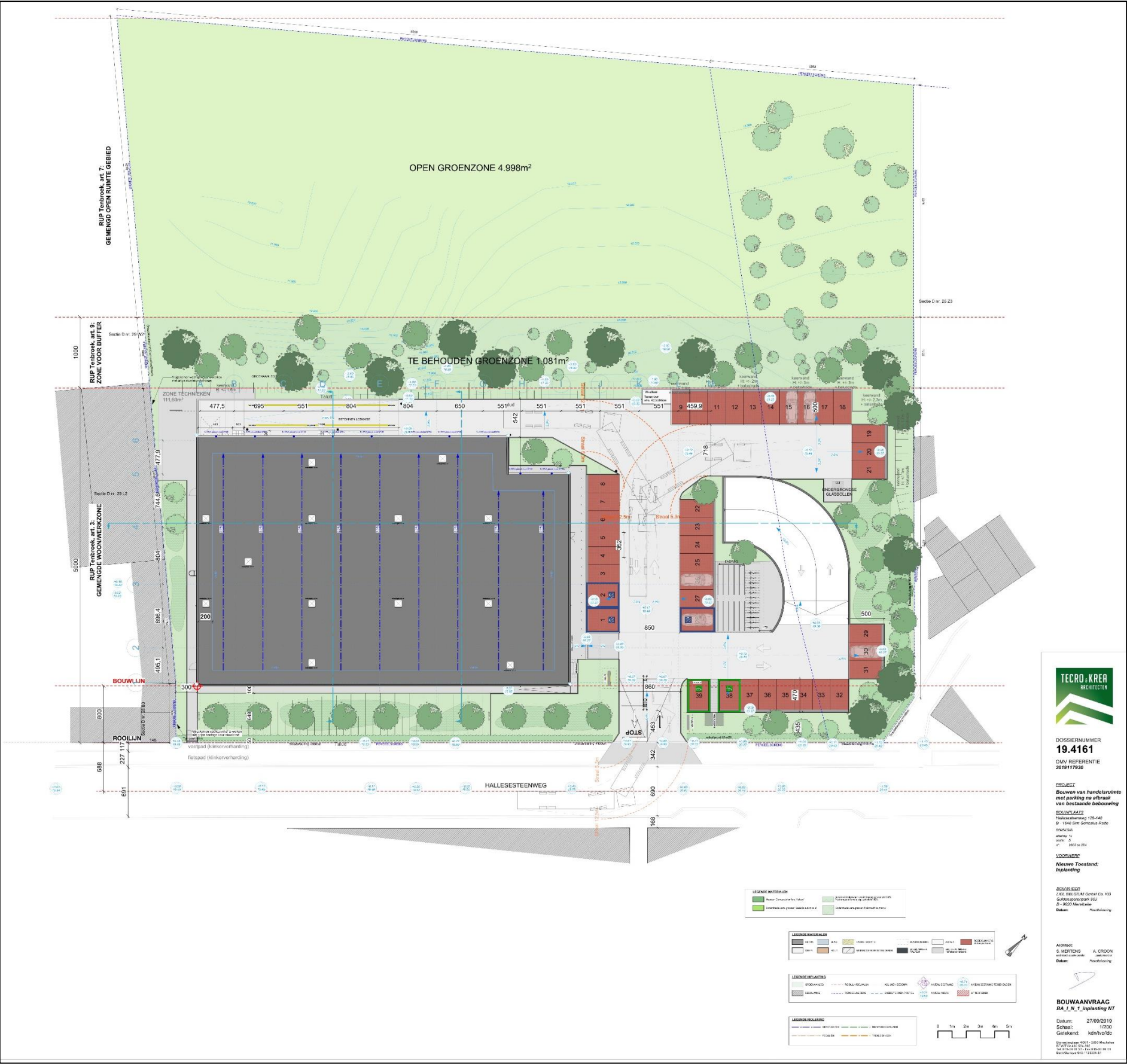
Om dit winkelcomplex te realiseren zal er verder gebouwd worden op het opgehoogde profiel dat voor het vorige Lidl-gebouw werd gerealiseerd. Figuur 12 is een schematische voorstelling van de geplande werken in combinatie met de ophoging voor de huidige Lidl. Deze schematische voorstelling is gebaseerd op het bouwplan van de af te breken Lidl (Figuur 5) en de snede van het nieuwe winkelcomplex (Figuur 11). Daarop is te zien dat de bodem van 1m-mv in het zuiden tot 4,10m-mv is opgehoogd in het noorden en dat de funderingsplaat tot 3,8m-mv wordt gerealiseerd. Hierdoor wordt er een ingreep in het niet-verstoorde bodemarchief uitgevoerd die mogelijk archeologische kenniswinst kan opleveren (hfdst 5).

Figuur 6: Overzicht van de oude en nieuwe Lidl binnen het onderzoeksgebied (1:1500). (Bron: Geopunt 2017)

Geplande werken	Diepte bodemingreep	Diepte ophoging	Lengte en/of breedte
Ondergrondse parking	3,80m-mv	- Noordelijke deel: 4,10 meter opgehoogd - Zuidelijke deel: vanaf 1m-mv tot 2.28m -mv	L 53m x B 35m
Bovengrondse parking met toegangsweg tot ondergrondse parking	3,80m-mv	- Noordelijke deel: 4,10 meter opgehoogd - Zuidelijke deel: vanaf 1m-mv tot 2.28m -mv	L 46m x B 44m

Tabel 1: Geplande werken met de diepte van de bodemingreep, diepte van de ophoging en de lengte en breedte van de geplande werken

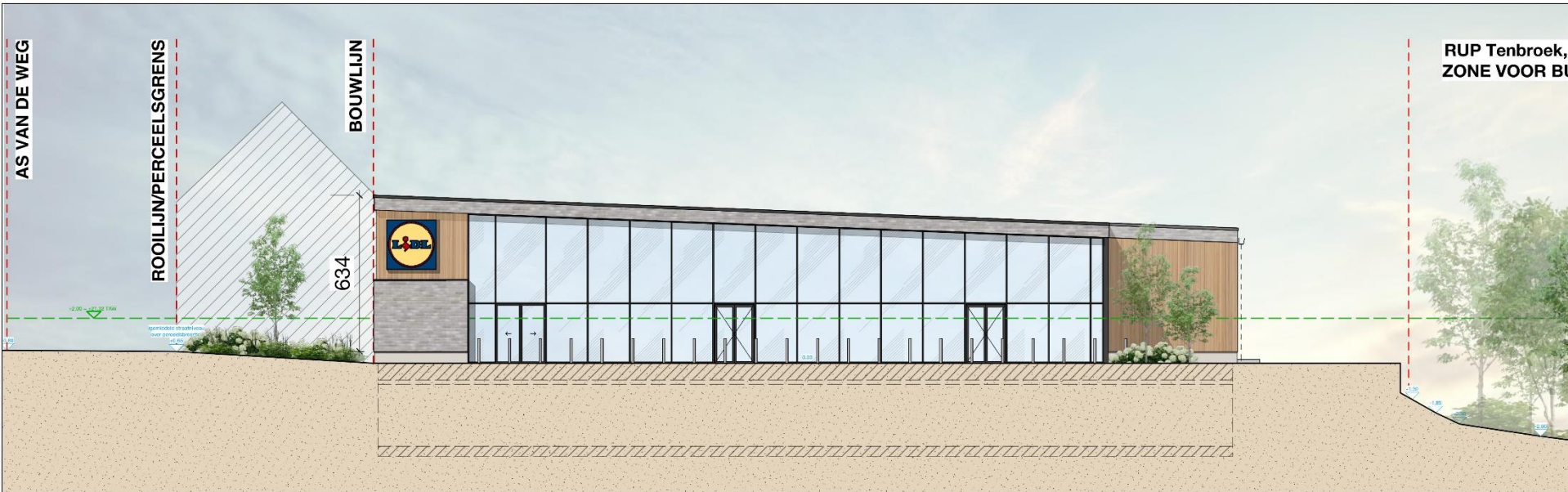
Figuur 7: Grondplan van het nieuwe winkelcomplex en open groenzone (Initiatiefnemer 2019)

Figuur 8: Gedetailleerd grondplan van de nieuwe handelsruimte van het winkelcomplex (Initiatiefnemer 2019)

Voorgevel straatzijde
Schaal: 1/200

Rechter zijgevel
Schaal: 1/200

DOSSIERNUMMER

19.4161

REFERENTIE

**SGR-AR-DES-DET-NNA-R09-
Gevels B2**

PROJECT

**BOUWEN VAN EEN HANDELSRUIMTE MET
PARKING NA AFBRAAK BESTAANDE
HANDELSRUIMTE**

BOUWPLAATS

Hallesesteenweg 128-148
B-1640 Sint-Genesius-Rode

KADASTER:

afdeling: 1ste

sectie: D

n°: 1ste afdeling, sectie D nrs 28C5; 25I4;
29I2; 29W2

VOORWERP

Voorontwerp 10

BOUWHEER

LIDL BELGIUM GmbH & Co. KG
Guldensporenpark 90 blok J
B - 9820 MERELBEKE

Datum: Handtekening:

Architect:

S. MERTENS
architect-zaakvoerder

A. CROON
zaakvoerder

Datum: Handtekening:

VOORONTWERP

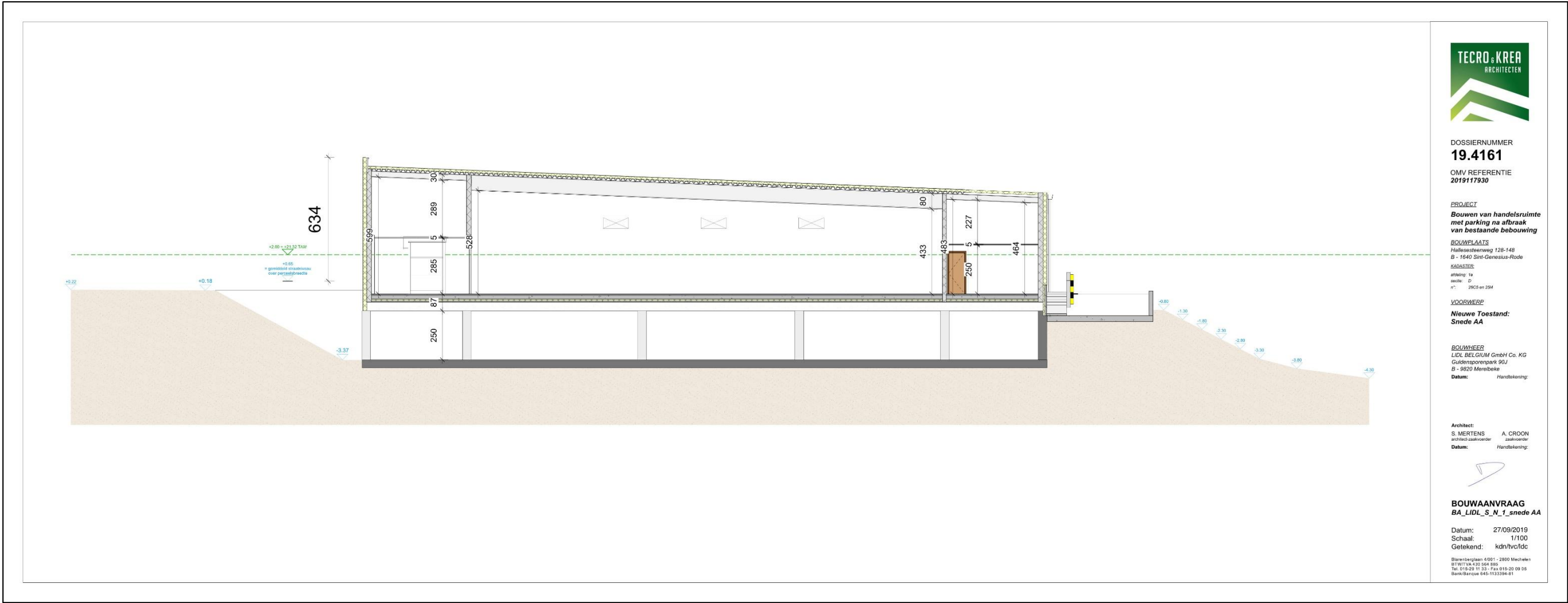
Datum: 12/09/2019

Schaal: 1/200

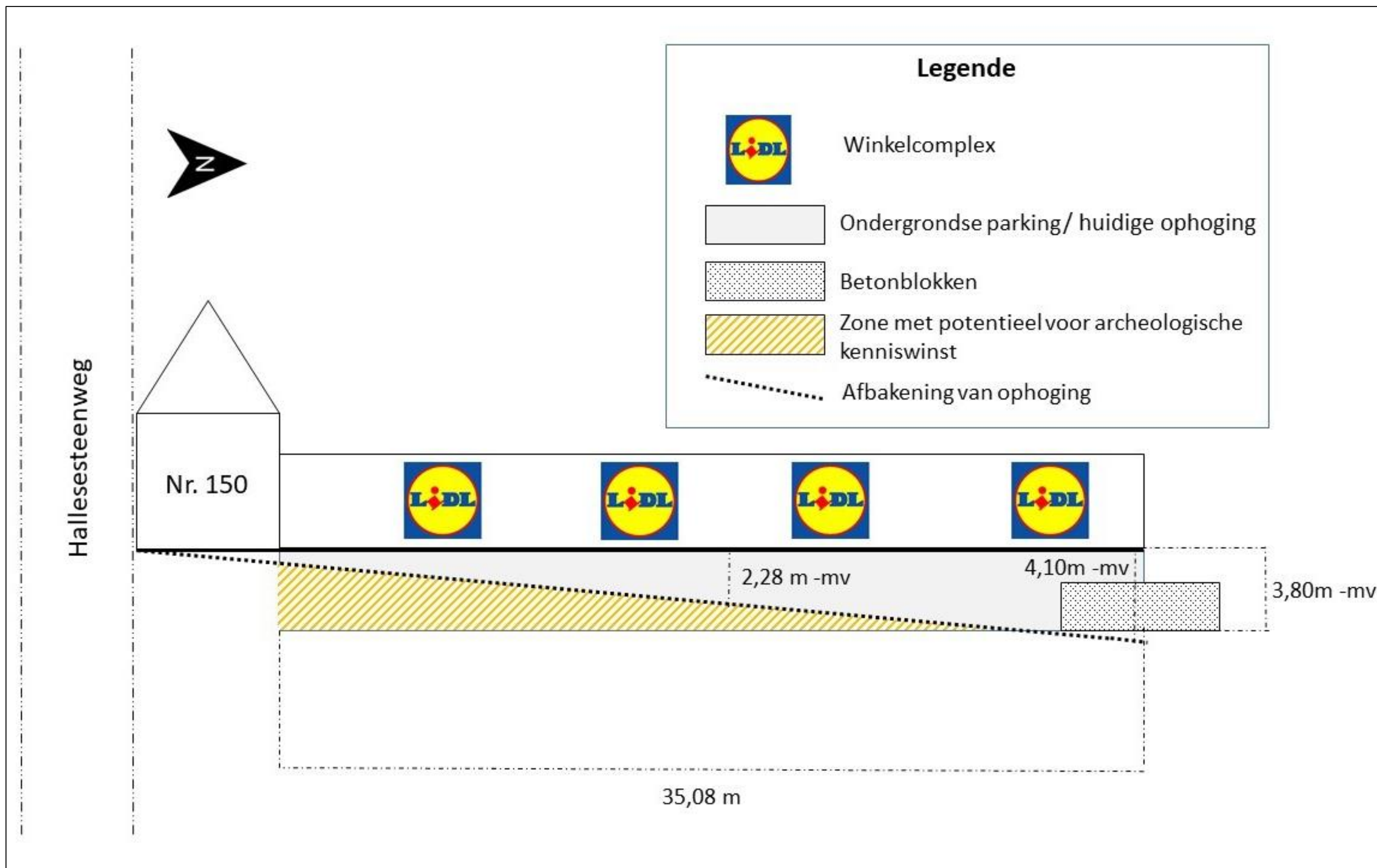
Getekend: kdn

Biarenberglaan 4/001 - 2800 Mechelen
BTW/TVA 430 564 885
Tel. 015-29 11 33 - Fax 015-20 09 05
Bank/Banque 645-1133394-81

Figuur 10: Detail van de zijgevel van het winkelcomplex (Initiatiefnemer 2019)

Figuur 11: Snede (zuid-noord) van het nieuwe winkelcomplex met aanduiding van de dieptes (Initiatiefnemer 2019)

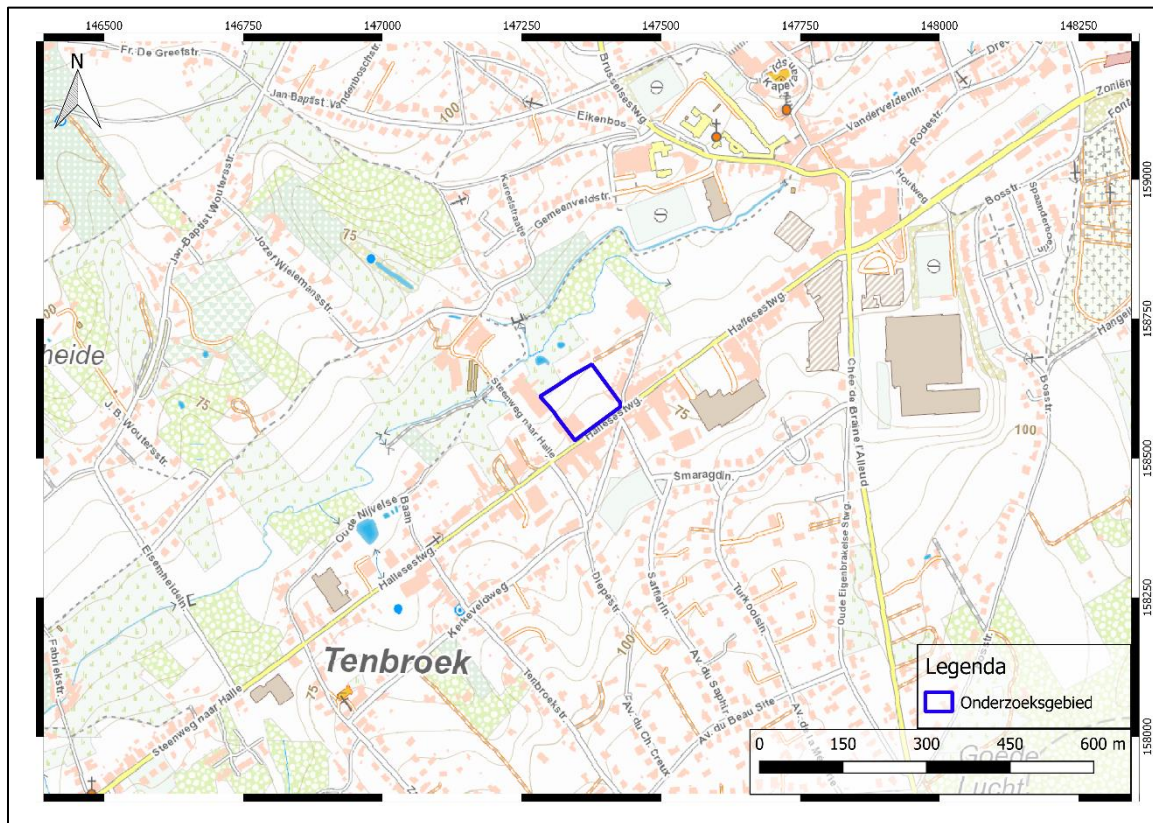

Figuur 12: Schets met schematische voorstelling van de geplande werken (ondergrondse parking), aanduiding van de ophogingslaag en de zone met potentieel voor archeologische kenniswinst

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

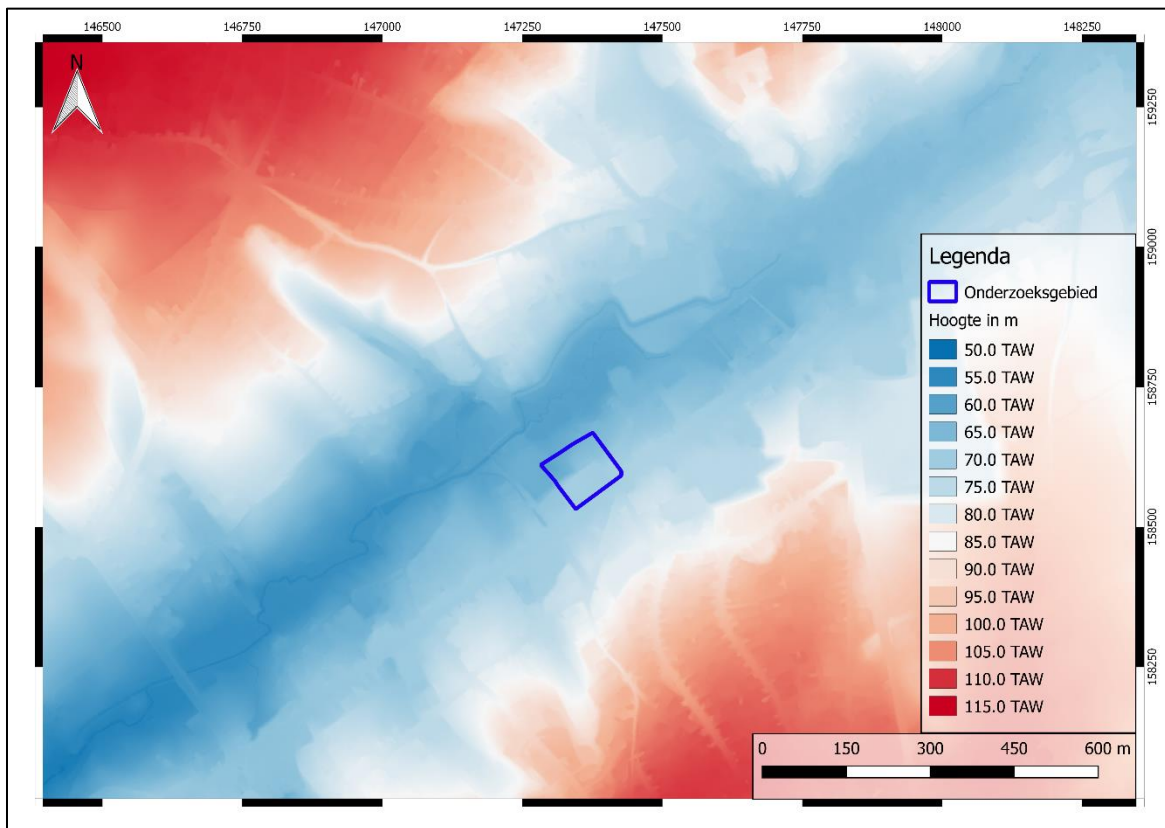
Figuur 13: De topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een sterk bebouwde omgeving aan de westelijke rand van de kern van Sint-Genesius-Rode. Het terrein is gelegen langs de Hallesesteenweg die een noordoost-zuidwest oriëntatie heeft en Sint-Genesius-Rode met Huizingen verbindt. In het oosten wordt het onderzoeksgebied deels begrensd door het Beemd en in het zuidwesten loopt de Banmolendreef. Ten noorden van het terrein stromen de Leusebeek en de Molenbeek met dezelfde oriëntatie als de Hallesesteenweg.

Het onderzoeksgebied ligt ten zuidwesten van Alsemberg, een deelgemeente van Beersel. Naar het oosten ligt het centrum van Sint-Genesius-Rode en in westelijke richting bevinden zich Dworp en Huizingen. Op ongeveer 500 meter van het onderzoeksgebied situeert zich de grens van Vlaanderen en het Waals Gewest.

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

3.1.2.1 DIGITAAL HOOGTEMODEL

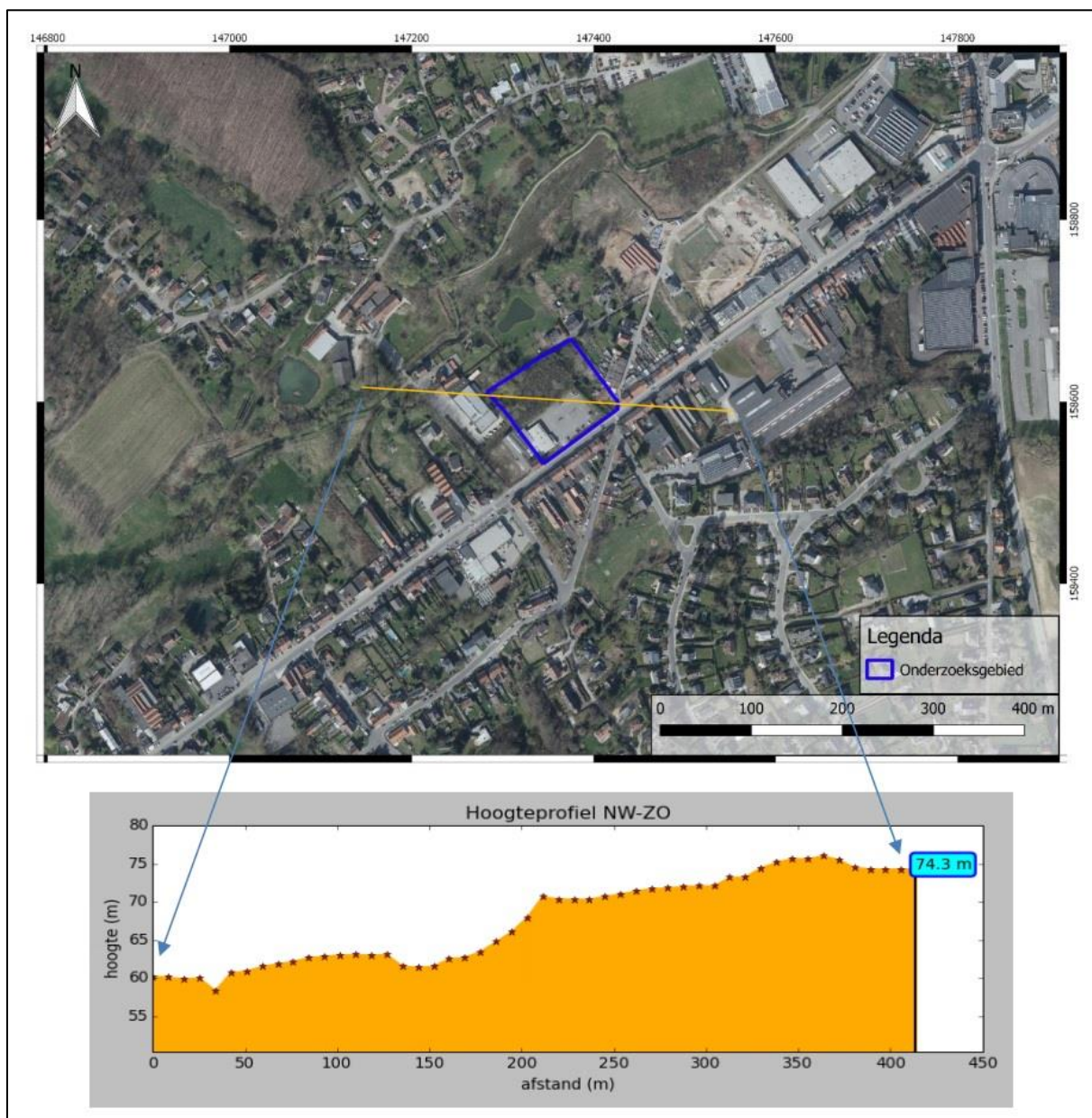

Figuur 14: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen (Geopunt 2019)

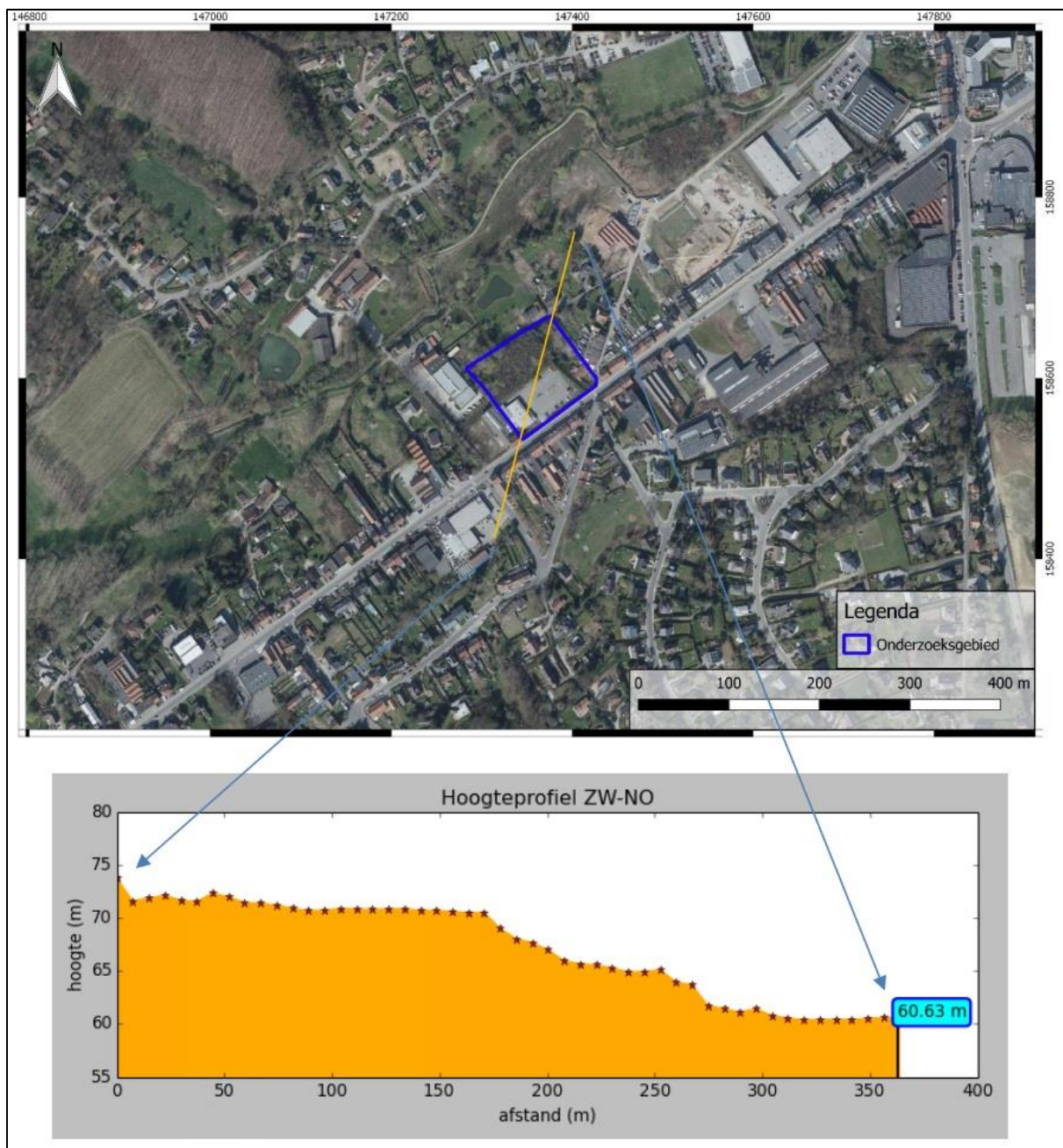
Het reliëf in de omgeving van het onderzoeksgebied heeft een algemeen vlak tot licht golvend karakter en is in de vorm van een Digitaal Hoogtemodel-kaart (DTM, 1m) weergegeven. Het onderzoeksgebied is gelegen in de vallei van de Molenbeek. Deze waterloop heeft zich in het landschap ingesneden en zorgt voor aanzienlijke hoogteverschillen in de omgeving. Het terrein zelf is op de zuidelijke oever gelegen, op de grens van de overgangszone naar de heuvels van dit sterk versneden landschap ten oosten van de Zenne.

3.1.2.2 HOOGTEPROFIELEN

Het terrein zelf kent een relatief vlak karakter en helt licht af in de richting van de Molenbeek. Het hoogste punt bevindt zich ter hoogte van de Hallesesteenweg op 75,2mTAW en in de richting van de waterloop daalt het terrein tot op een hoogte van 63,5mTAW. Ter hoogte van de overgang tussen het verharde en beboste gedeelte van het terrein kan een knik opgemerkt worden. Van zuidwest naar noordoost zijn er kleine lokale hoogteverschillen op te merken die schommelen tussen 60m TAW en 75,2m TAW. Het maximale hoogteverschil voor het terrein bedraagt bijgevolg ca. 15 meter

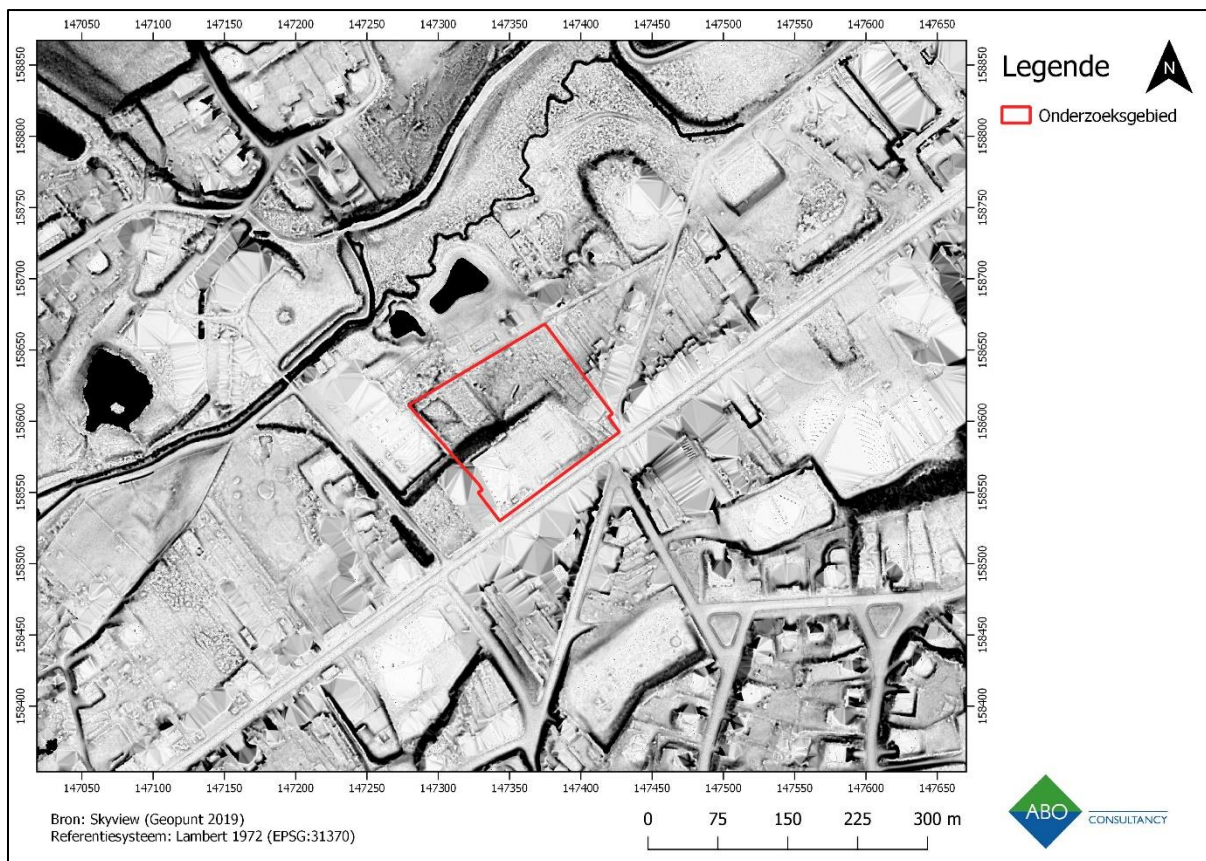

Figuur 15: Hoogteprofiel (NW-ZO) met aanduiding op orthofotp (Geopunt 2019)

Figuur 16: Hoogteprofiel (ZW-NO) met aanduiding op orthofotp (Geopunt 2019)

3.1.2.3 SKYVIEW

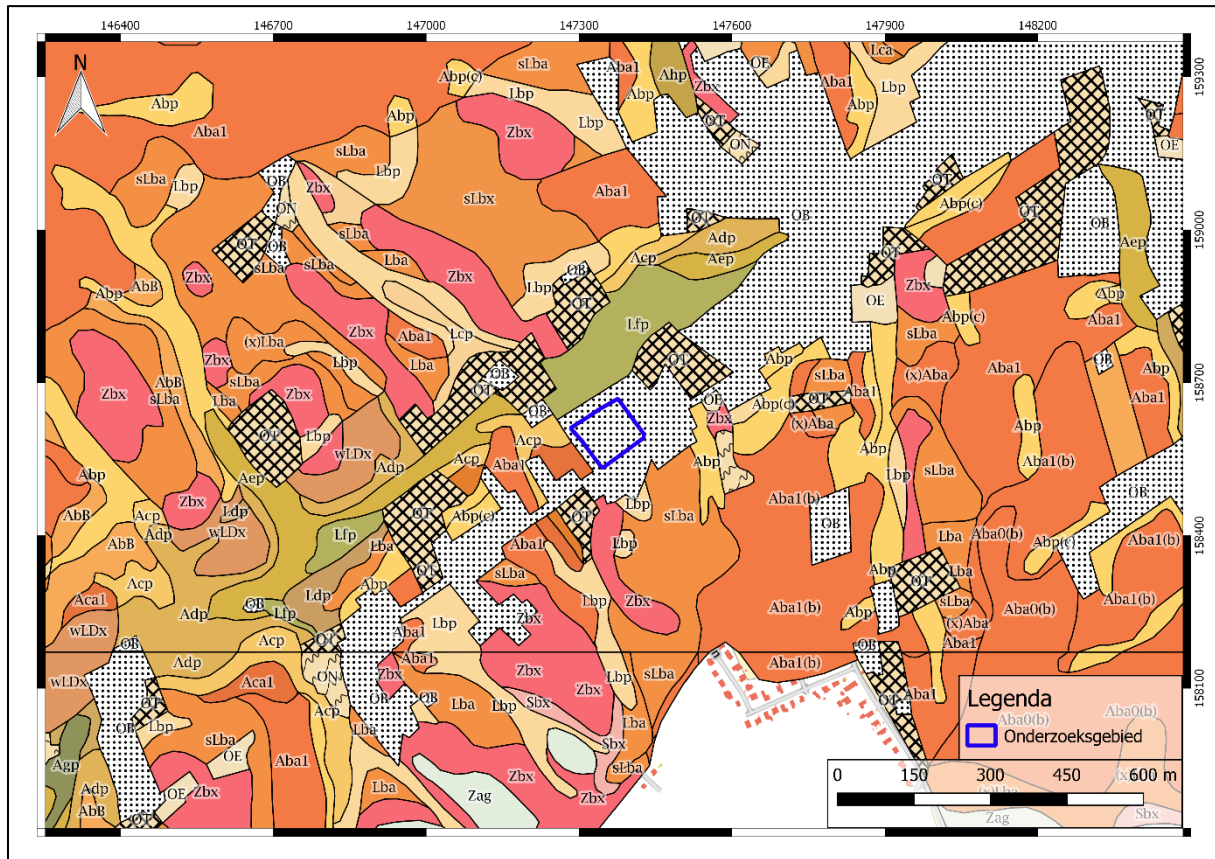

Figuur 17: Skyview (0,25m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de kaart met Skyview (Figuur 16) is de Hallesesteenweg duidelijk zichtbaar. Daarnaast zijn ten noorden van het onderzoeksgebied een drietal vijvers waar te nemen, alsook de kronkelende Molenbeek. Verder geeft de kaart ook duidelijk het contrast weer tussen de grote winkelcomplexen langs de Hallesesteenweg en een woonwijk in het zuidoosten.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Figuur 18: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019)

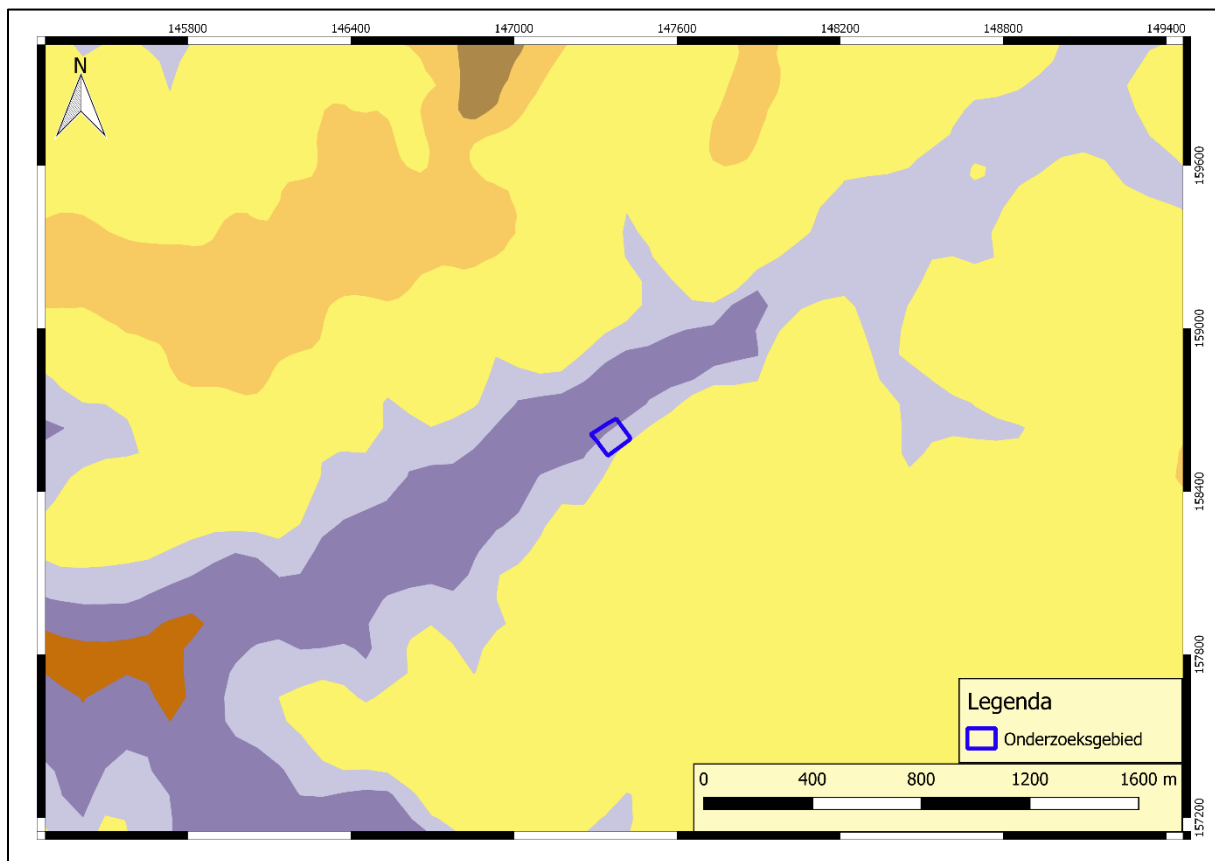
Het volledige onderzoeksgebied bevindt zich op een **OB**-bodem en dus in bebouwde zone waardoor het bodemtype niet gekarteerd kon worden. Dit betekent dat het bodemprofiel reeds door menselijke ingrepen gewijzigd tot mogelijk vernietigd is. Het archeologisch potentieel kan hierdoor beïnvloed zijn indien archeologische lagen aangetast zouden zijn. Hier kan gesuggereerd worden dat de natuurlijke bodem aansluit bij de overwegend leem tot zandleembodems die in de directe omgeving voorkomen.

Ten noorden van het onderzoeksgebied komt een natte zandleembodem met een humeuze bovengrond van 25 cm dik (**Lfp**). Deze bodems overstroomden meestal in de winter en blijven nat doorheen de zomer. Eveneens in het noorden, maar ook naar het zuiden van het onderzoeksgebied is er een concentratie aan droge zandleem (**sLba**, **sLbx**). Deze gronden hebben een betere waterhuishouding dankzij de kleiige textuur B horizon. Dat maakt het zeer geschikt voor de teelt van weinig eisende gewassen.

Verder komen er ook concentraties aan droge leem voor, vooral in het zuiden en westen (**Aba1**). Bij deze grondsoort bestaat de bouwvoor uit donkerbruin, homogeen humushoudende leem; naarmate de diepte verkleint de hoeveelheid kleiachtige grond. Deze grondsoort is ook gevoelig voor erosie. Naast leemgronden komt er ook veel droge zandgrond voor in de buurt van het onderzoeksgebied (**Zbx**). Hier vertoont de bouwlaag weinig humus en komen er tussen 90 en 120 cm roestverschijnselen voor. Gezien de ongunstige wateropslag in de zomer zijn deze gronden te droog als akkerland of weiland.

Tenslotte is er ook vergraven antropogene grond gekarteerd (**OT**). Deze gronden zijn kunstmatig gewijzigd door de mens, waardoor vernietiging van de bodem ook mogelijk is.

3.2.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019)

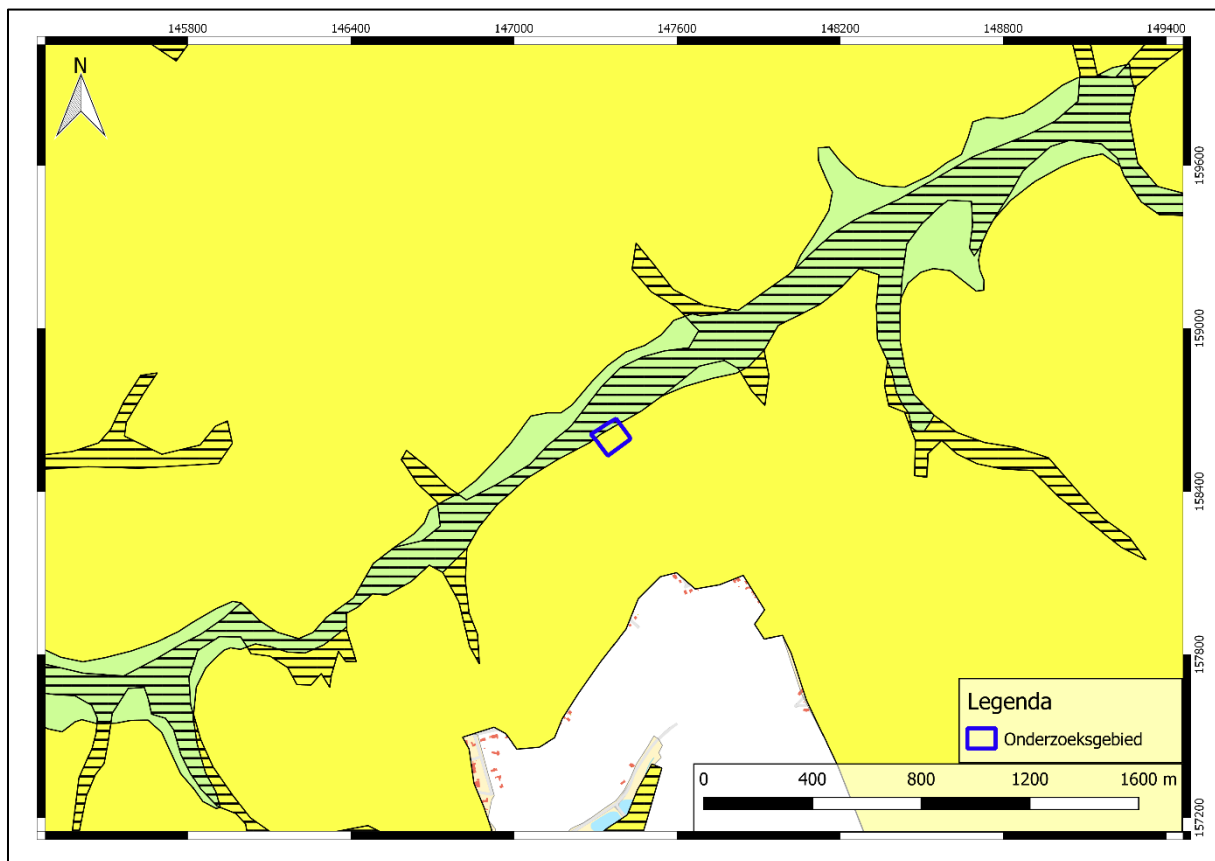
De oudste afzettingen in de omgeving bestaan uit de gesteenten van het **Massief van Brabant** die geplooid werden tijdens de Caledonische orogenese. Dit werd gevolgd door een fase van erosie vanaf het Carboon waarna opnieuw een opheffing volgde tijdens het Jura. De sedimentatie ging verder tijdens het Tertiair waarbij mariene kleien en zanden werden afgezet.

Ter hoogte van de noordwestelijke rand van het onderzoeksgebied komt het **Lid van Saint-Maur** voor. Deze grijze klei is zeer fijsiltig.

Ook het **Lid van Moen** wordt gekarteerd. Deze laag bestaat uit heterogene afzetting van siltig tot zandig materiaal met kleiige zones. Aanwezigheid van *Nummulites planulatus*. Deze afzettingen behoren tot de Vroeg-Eocene **Formatie van Kortrijk**. Deze komt in de ondergrond voor in de vallei van de Molenbeek. Hoger gelegen komt de **Formatie van Brussel** (Midden-Eoceen) voor.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied bevinden de Tertiaire afzettingen zich op een diepte tussen 52 en 68m TAW. Rekening gehouden met het hoogteverloop van het terrein en de geplande bodemingrepen en omwille van de dikte van het Quartaire pakket zullen deze afzettingen weinig tot niet relevant zijn voor het huidige onderzoek.

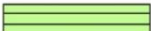
3.2.3 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 20: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

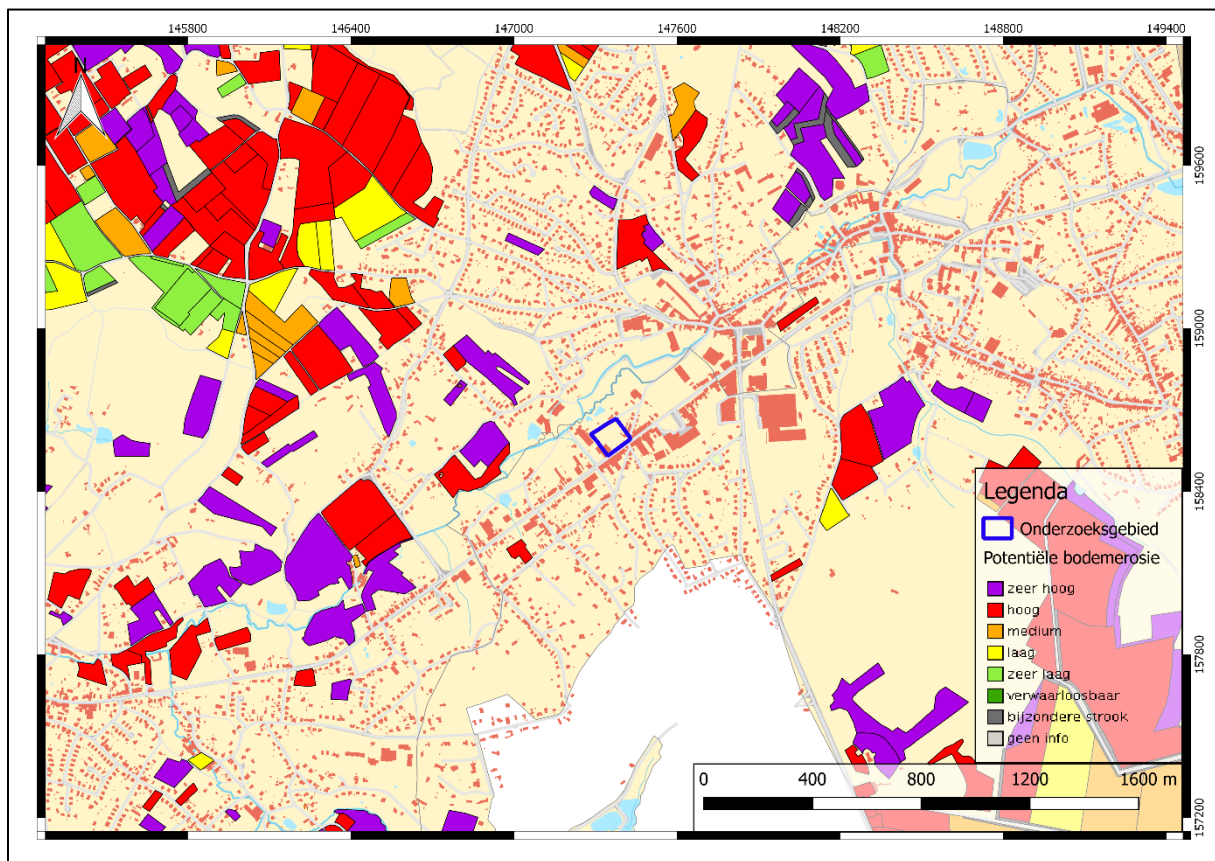
De Quartairgeologische kaart toont dat het onderzoeksgebied gekenmerkt wordt door profieltypes 2 en 3a. De zandige en lemige bodems van het onderzoeksgebied zijn voornamelijk van eolische en/of colluviale oorsprong. De noordwestelijke rand van het terrein komt overeen met de vallei van de Molenbeek waar de basis bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan waarbovenop zich Quartaire hellingsafzettingen bevinden (**profieltype 2**). Deze afzettingen worden geassocieerd met het eolisch transport vanuit het destijds droog liggende Noordzeegebied. Ter hoogte van de valleibodem van de Kwadebeek wordt de basis van deze eolische/colluviale afzetting gevormd door rivierafzettingen die vroeger in het Weichseliaan werden afgezet. Bovenop deze eolische/colluviale sedimenten komen Tardiglaciale of Holocene fluviatiele afzettingen voor (**profieltype 3a**).

De rechteroever van de Zenne is duidelijk hoger en steiler dan de linkerflank. De topografie van het oostelijke gebied wordt gekenmerkt door een sterk versneden reliëf. Een dik en algemeen verspreid loessdek heeft er de reliëfverschillen plaatselijk sterk afgezwakt. Dit gebied is gekend als het Brabants Plateau. Het gebied langs de linkerflank van de Zennevallei wordt eerder gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Deze streek is gekend als het Pajottenland.

2		3a	
			
	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.		* De karteereenheid is mogelijk afwezig. ◇ De karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers. FH Fluviale afzettingen (organochemisch en primair inclusie), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan). ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. HQ Hellingsafzettingen van het Quartair. FLPw Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 21: Detail van de eenheden die de bovenstaande Quartairgeologische kaart kenmerken (Geopunt 2019)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

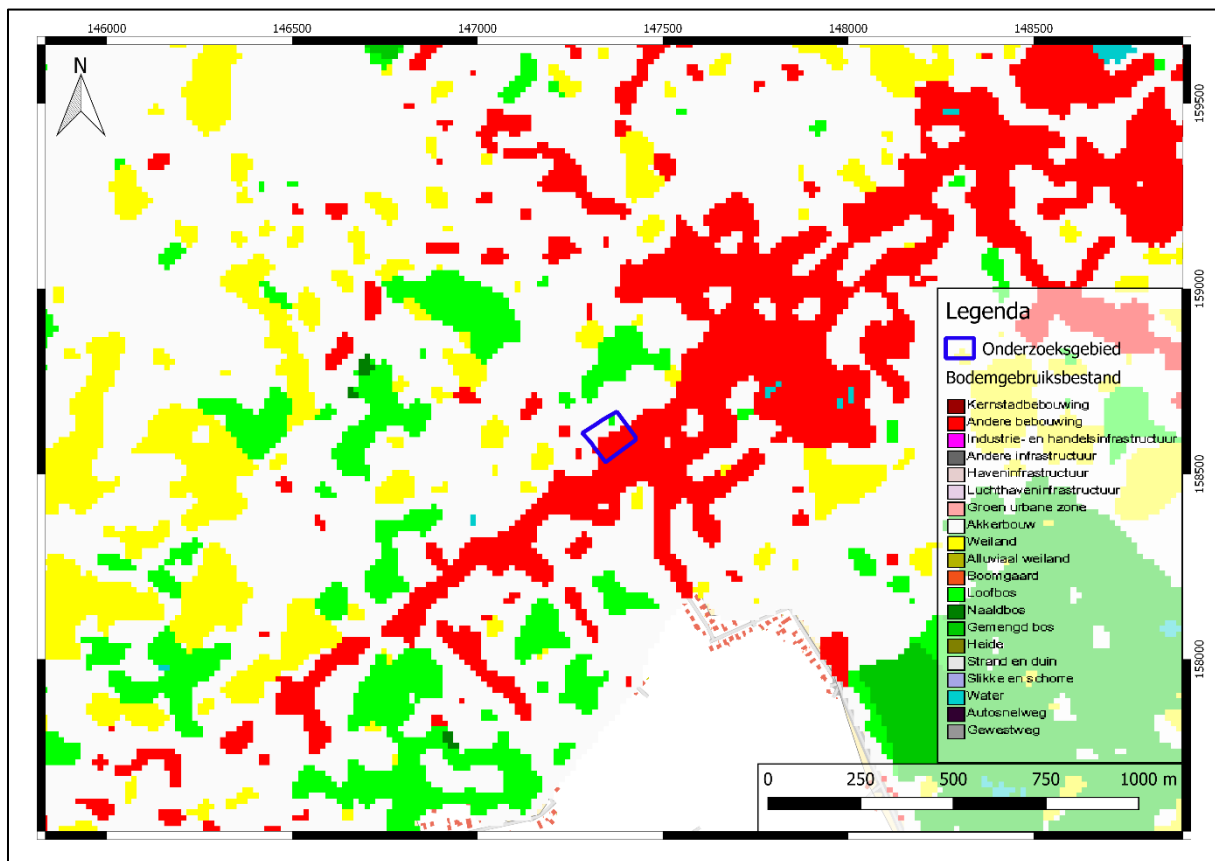

Figuur 22: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Ter hoogte van het onderzoeksgebied is er door de aanwezigheid van wegverhardingen en bebouwing geen informatie beschikbaar over de huidige potentiële bodemerosie. Rekening gehouden met het reliëf en de gekende informatie voor de omgeving kan aangenomen worden dat er een hoge tot zeer hoge erosiegevoeligheid geldt voor het terrein. Algemeen gesteld is het potentieel op een intacte bewaring van archeologische resten lager wanneer de erosie hoog was of is.

Uit de informatie van de omliggende percelen blijkt wel dat erosie een probleem is voor deze regio. De oorzaak hiervoor kan gezocht worden in de erosiegevoeligheid van leemgronden, die veel voorkomen in deze streek. Het gevolg van deze erosieprocessen voor de bewaring van archeologische sporen is dubbel. Enerzijds beschermen de colluviale afzettingen onderaan de hellingen de onderliggende archeologische lagen. Anderzijds kunnen de erosieprocessen hoger op de helling de bovenhand nemen waardoor, met het verdwijnen van de bodem, ook archeologische sporen verdwijnen.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 23: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt 2019)

Op de bodemgebruikskaat is duidelijk dat het onderzoeksgebied gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van bebouwing (rood) en akkerland (wit), twee gebruikstypes die zeer veel voorkomen in de streek. In de directe omgeving worden ook grote stukken grond als loofbos of weiland gekarteerd.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Historische stadskern	Niet binnen historische stadskern gelegen
Gekende erfgoedwaarden	Relevant, cf. 4.2.1
Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Onvoldoende gedetailleerd, cf. 4.2.1
Villaretkaart (ca. 1745)	Niet beschikbaar
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846-1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5
Topografische kaart van België (1873)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1904)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1939)	Relevant, cf. 4.2.6
Topografische kaart van België (1969)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1981)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1989)	Niet relevant
Orthofotomozaïek	
Kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971	Relevant, cf. 4.3
Kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1991	Relevant, cf. 4.3
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2000-2003	Niet relevant
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2005-2007	Niet relevant
Middenschalig, winteropnamen, kleur, 2008-2011	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2013-2015	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2017	Relevant, cf. 4.3

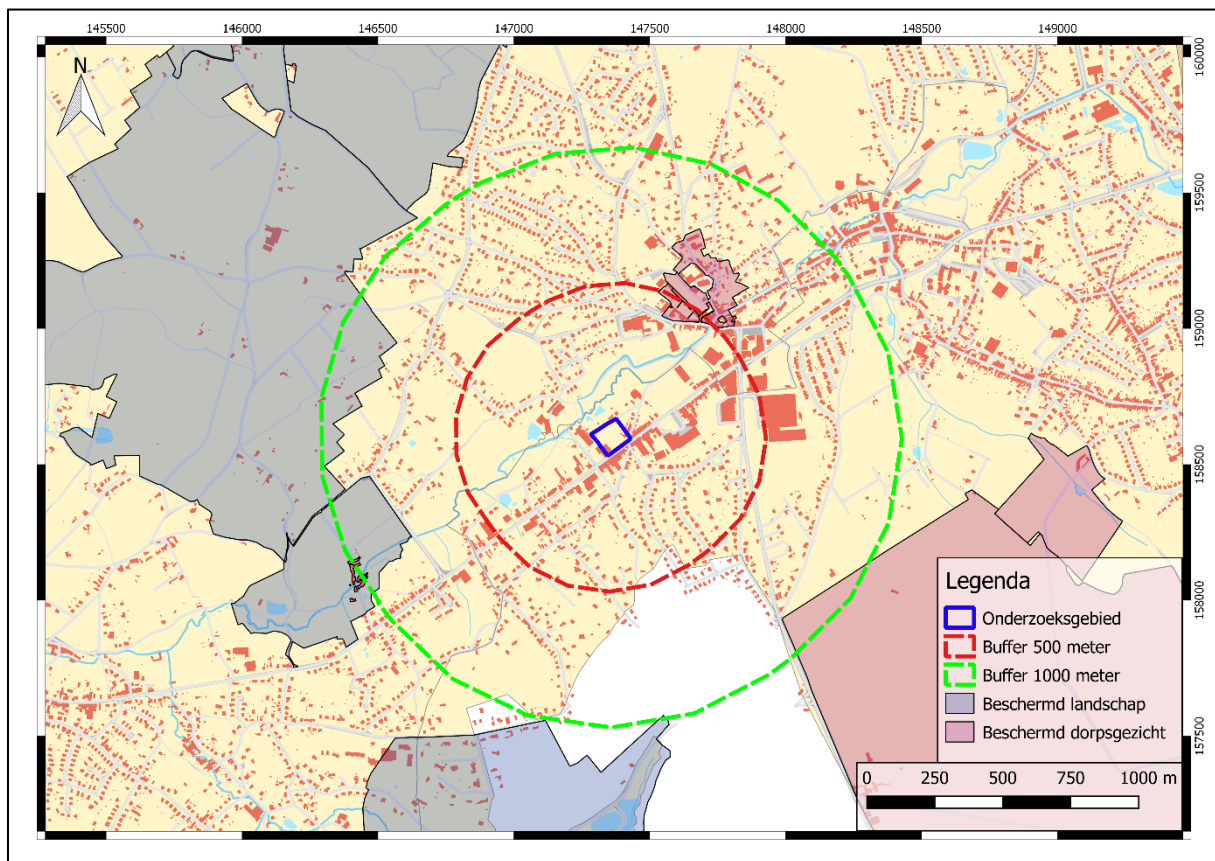
Tabel 2: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.1.1 HISTORISCH KADER

Sint-Genesius-Rode is een faciliteitengemeente in de provincie Vlaams-Brabant. Ze bevindt zich ten zuiden van Brussel en net boven de taalgrens. Het landschap is er heuvelachtig en is plaatselijk sterk versneden door beekvalleien. Menselijke aanwezigheid kan bevestigd worden vanaf het midden-neolithicum door de talrijke resten van de Michelsbergcultuur die er gevonden werden. De oudste vermelding van het ontstaan van Sint-Genesius-Rode dateert echter uit de 7de of 8ste eeuw en de naam “*Roda*” vinden we voor het eerst terug in een Latijnse akte in 1141. Het gebied ‘Rode’ maakte deel uit van het domein van de hertogen van Brabant en vormde een meierij die tegen 1400 zo’n 25 dorpen telde. Een van die dorpen, Alseberg, is zeer dicht gelegen bij het onderzoeksgebied. Deze parochie ontstond vermoedelijk in de eerste helft van de 12^e eeuw. Dankzij haar religieuze aantrekkingskracht, groeide het dorp en werd er een romaanse kerk gebouwd tussen 1225 en 1243. Al snel koppelde de parochie zich los van Sint-Genesius-Rode en werd het een onafhankelijke gemeenschap. In 1577 kreeg de familie van Witthem, die uit Beersel kwam, heerschappij over Alseberg. De heren van Witthem bewoonden vanaf dan waarschijnlijk het nu verdwenen Hof ten Alsendale. In de daaropvolgende eeuwen veranderde heerlijkheid Rode-Alseberg regelmatig van eigenaar. Het valt op dat de hele streek tot in de 19de eeuw relatief geïsoleerd en arm bleef door zijn ligging in sterk bebost gebied (Zoniënwoud). Pas met de aanleg van de spoorlijn Brussel-Charleroi in 1874 en de betere ontsluiting via wegen kwam hier verandering in. Vanaf het interbellum en vooral na de Tweede Wereldoorlog werd een actieve verkavelingspolitiek gevoerd waarbij verschillende wijken werden gebouwd. De meeste bebouwing in de gemeente dateert dan ook uit de 20ste eeuw en weerspiegelt deze groei.

4.1.2 GEKENDE ERFGOEDWAARDEN M.B.T. HET ONDERZOEKSGBIED

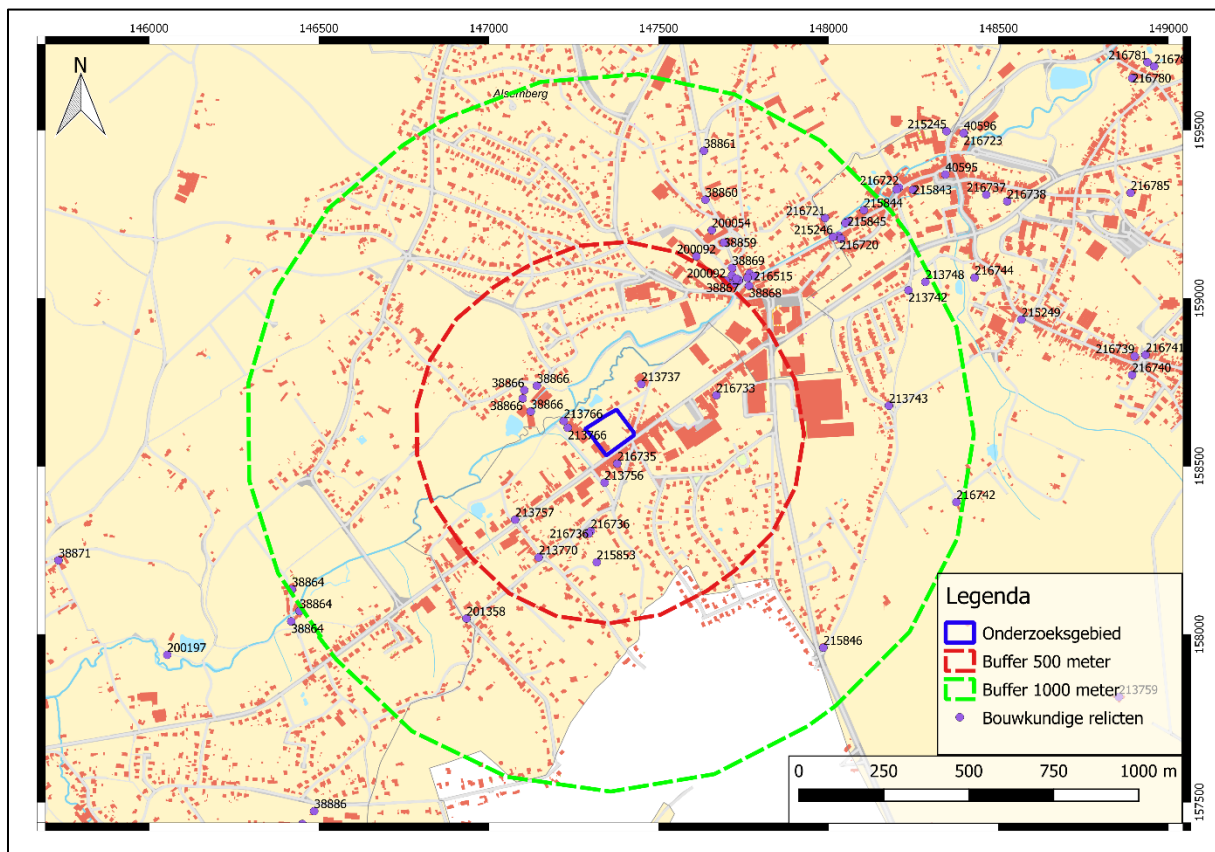

Figuur 24: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied (Geoportaal 2019)

Het onderzoeksgebied zelf maakt geen deel uit van een beschermd gebied. Binnen een straal van 1000 meter zijn er wel enkele beschermde gebieden. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied ligt de historische dorpskern van Alsemberg, die beschermd is als stads- of dorpsgezicht sinds 2004. Het historisch centrum van Alsemberg straalt nog steeds de sfeer uit van het drukbezochte kerkdorp en bedevaartsoord dat het vroeger was. Meer naar het zuiden is ook het Kasteeldomein van Revelingen en Sint-Gertrudishoeve met omgevende landerijen een beschermd stads- of dorpsgezicht sinds 1982.

Ten zuiden en ten westen van het onderzoeksgebied zijn er in een straal van 1000 meter nog enkele beschermde cultuurhistorische landschappen. Het gaat hier om het gebied Zevenborren, de Meigemheide en de omgeving van de Kartonfabriek Winderickx.

4.1.3 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 25: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed binnen de 500m van het onderzoeksgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017) (1:12000)

Wat betreft het bouwkundig erfgoed zijn er 10 bouwkundige relikten binnen een straal van 500 meter rond het onderzoeksgebied. Het gaat hier om relikten uit de 18^e, 19^e of 20^e eeuw.

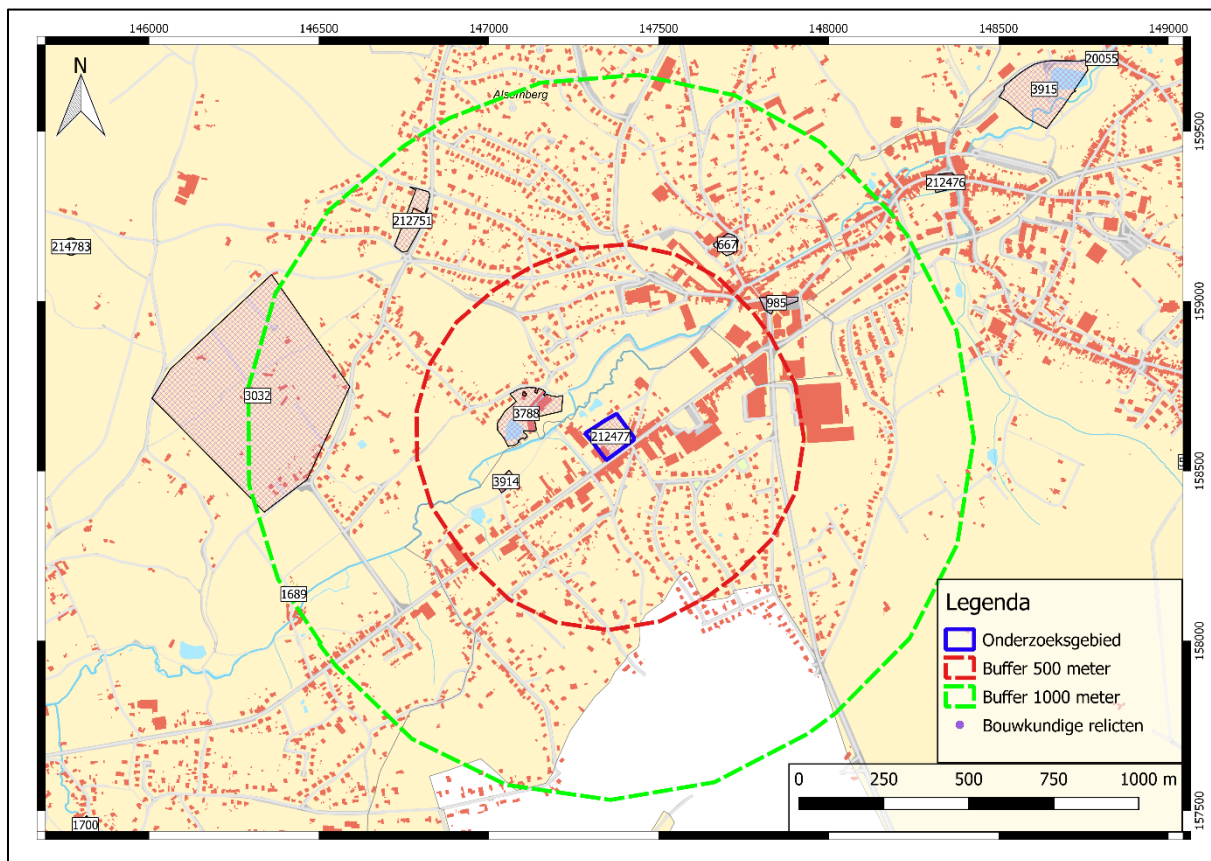
Vier van de bouwkundige relikten hebben een industriële achtergrond. Zeer dicht bij het onderzoeksgebied ligt de Zeepfabriek Winderickx (213766), die in 1888 werd opgericht. De fabriek hield al in 1942 op te bestaan, maar het gebouw met opslagplaats en woning bleven wel in gebruik voor andere doeleinden. Een ander nabijgelegen relict is de kartonfabriek Ten Broeck en de bijhorende directeurswoning (38866). Op de plaats van het gebouw stond initieel een watermolen om graan te malen, tot die in 1860 werd omgebouwd. In 1866 startte men met de productie van strokarton en in 1879 werd de directeurswoning toegevoegd. Tegenover het onderzoeksgebied, aan de Hallesesteenweg bevindt zich de Winkel- en werkhuis van meubelfabrikant Vastiau-De Gelas (216735), dat kadastraal werd geregistreerd in 1907. Tenslotte ligt er ten noordoosten van het onderzoeksgebied ook nog een Katoenweverij met conciërgewoning (213737) uit 1920. Dit is een getuige van de industriële ontwikkeling die eind 19e eeuw op gang kwam tussen de Molenbeek en de Hallesesteenweg. De andere relikten hebben meer een dorpscontext. Zo zijn er drie verschillende beschermde dorpswoningen (216736, 215853, 216733) uit de 19e en 20e eeuw. Verder is er Café 't Brouwershuis (213756), dat in 1946 verbouwd werd tot het bestaande café. Tenslotte is er ook nog een dorpspomp (213770) die op de voormalige waterput gelegen is. Het is een mooi voorbeeld van een typische dorpspomp uit het einde van de 19e eeuw.

Binnen een straal van 1000 meter zijn er vooral bouwkundige relictten die te maken hebben met het historisch centrum van Alsemberg. Het gaat hier bijvoorbeeld om Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw, het Sint-Victorinstituut, feestzalen, cafés en woningen.

ID	Adres	Naam	Datering
213766	Oude Nijvelse Baan 8-10, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Zeepfabriek Winderickx met woning en opslagplaats	19 ^e eeuw
38866	Losseweg 101-107, Beersel (Vlaams-Brabant)	Kartonfabriek Ten Broeck en directeurswoning	18 ^e -19 ^e eeuw
216735	Hallesesteenweg 131, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Winkel- en werkhuis van meubelfabrikant Vastiau-De Gelas	Vroeg 20 ^e eeuw
213756	Hallesesteenweg 153, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Café 't Brouwershuis	20 ^e eeuw
216736	Kerkeveldweg 39-41, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Dorpswoningen	19 ^e eeuw
213757	Hallesesteenweg zonder nummer, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Kapel Ten Broek	/
213770	Tenbroekstraat zonder nummer, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Waterpomp Ten Broek	19 ^e eeuw
215853	Kerkeveldweg 45, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Neoclassicistische dorpswoning	Vroeg 20 ^e eeuw
213737	Beemd 41, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Katoenweverij met conciërgewoning	20 ^e eeuw
216733	Hallesesteenweg 45, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Dorpswoning met cimorné	20 ^e eeuw

Tabel 3: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in een straal van 500 meter (Centrale Archeologische Inventaris 2019)

4.1.4 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

Figuur 26: Alle CAI-meldingen in een straal van 500 en 1.000 meter rond het onderzoeksgebied (Geoportaal 2019)

Binnen een straal van 1000 meter komen er een aantal CAI-meldingen voor. De meest opvallende is de melding van Hoeve Ten Broeck (212477), een gebouw dat in de 18^e eeuw op het onderzoeksgebied stond. Volgens de Centraal Archeologische Inventaris is deze structuur wel verdwenen. Zowel de Ferrariskaart als de Vandermaelenkaart maken melding van een hoevestructuur op deze locatie. Op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart is dezelfde structuur niet zichtbaar. Behalve de historische kaarten is er geen bewijs voor de aanwezigheid van de hoeve, de Centrale Archeologische Inventaris heeft de nauwkeurigheid van de locatie dan ook op 150 meter gezet.

Niet ver van het onderzoeksgebied bevindt zich ook de eerder vermelde Kartonfabriek Ten Broeck (3788), aan de Molenbeek. Hoewel de gebouwen er nog steeds zijn, blijft er van de interne papierfabriek niets meer over. Ook van de Molen Ten Broeck (3914) blijft slechts een indicatie over.

Iets verder van het onderzoeksgebied zijn er restanten gevonden van het verdwenen kasteel Hof te Alsendale (985). Tijdens een proefsleuvenonderzoek werd een paalgat en de kasteelvijvers met puin tot op 4,5 m diepte aangetroffen. Niet ver daar vandaan zijn er indicaties van de Onze-Lieve-Vrouwekerk uit de 14^e eeuw. Deze kerk werd waarschijnlijk opgericht door Elizabeth van Hongarije en verbouwd in 1354.

De overige twee meldingen zijn toevalsvondsten uit het neolithicum (3032) en de middeleeuwen (212751). Het gaat hier respectievelijk om bijlen, beitels, messen, krabbers en pijlpunten uit de steentijden en industriële overblijfselen uit de middeleeuwen.

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
212477	Hallesesteenweg 128-148, Sint- Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Hoeve Ten Broeck: verdwenen 18de-eeuwse alleenstaande hoeve.	Nieuwe Tijd 18 ^{de} eeuw
3788	Losseweg 101, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Tisjken Dot / Kartonfabriek Ten Broeck: papiermolen.	Late middeleeuwen
3914	Oude Nijvelsebaan, zn, Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant)	Molen Ten Broeck.	Late middeleeuwen
985	Winderickxplein zn, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Verdwenen kasteel Hof te Alsendale.	Middeleeuwen
3032	Elsemheide, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Vondstenconcentratie lithisch materiaal.	Neolithicum
212751	Grootbosstraat 212, Alseberg (Vlaams-Brabant)	Sporen van grondstofwinning en industriële/productie activiteiten.	Middeleeuwen
667	Kapelaansplein 1, Alseberg (Vlaams- Brabant)	Onze-Lieve-Vrouwekerk	Volle middeleeuwen

Tabel 4: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 1.000 meter rond het onderzoeksgebied (Centrale Archeologische Inventaris 2019)

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FRICXKAART OF KAART VAN DE NEDERLANDEN (CA. 1712)

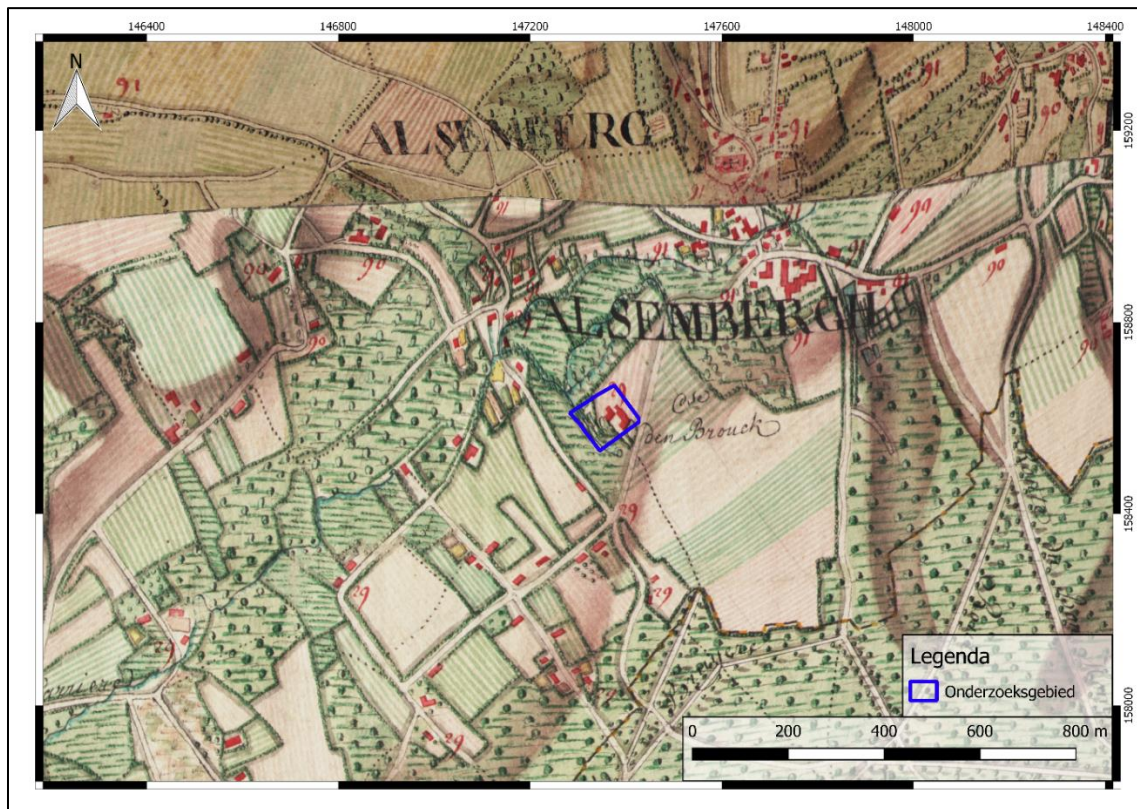

Figuur 27: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

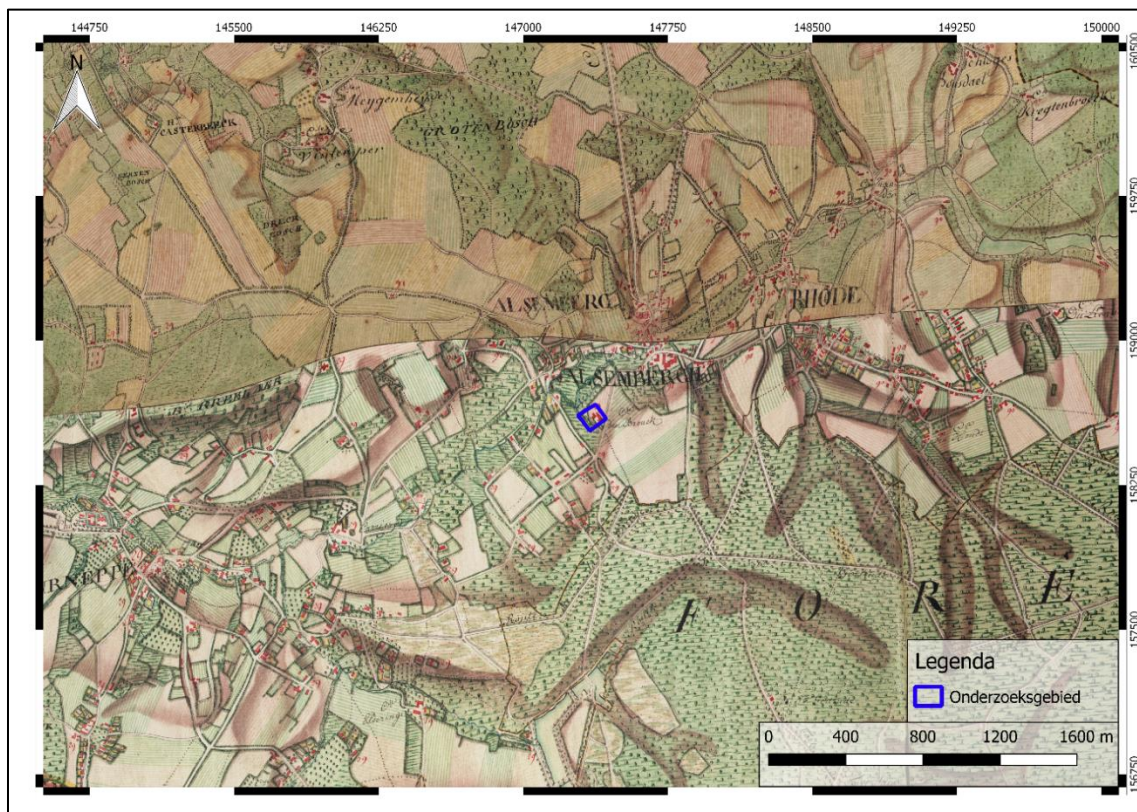
De Fricxkaart uit ca. 1712 is niet gedetailleerd en accuraat genoeg om relevante informatie aan te reiken omtrent eventueel historisch bouwkundig erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied. Bijgevolg komt de georeferente projectie van het onderzoeksgebied ook niet overeen met de eigenlijke ligging van het terrein. Ten zuiden van het onderzoeksgebied ligt *Alsembergh* (Alseberg), een dorpskern die zich eigenlijk ten noorden zou moeten bevinden. De kaart schetst echter wel een algemeen beeld van Sint-Genesius-Rode en haar omgeving die gekenmerkt wordt door een uitgestrekt bebost gebied dat doorkruist wordt door waterlopen en wegen die steden en dorpen met elkaar verbinden.

Door het gebrek aan detail is de Fricxkaart slechts in zeer beperkte mate bruikbaar voor dit onderzoek. Het verifieert wel de cultuur-historische gegevens van de omgeving.

4.2.2 FERRARISKAART OF KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK (1771- 1778)

Figuur 28: Ferrariskaart (1:8000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

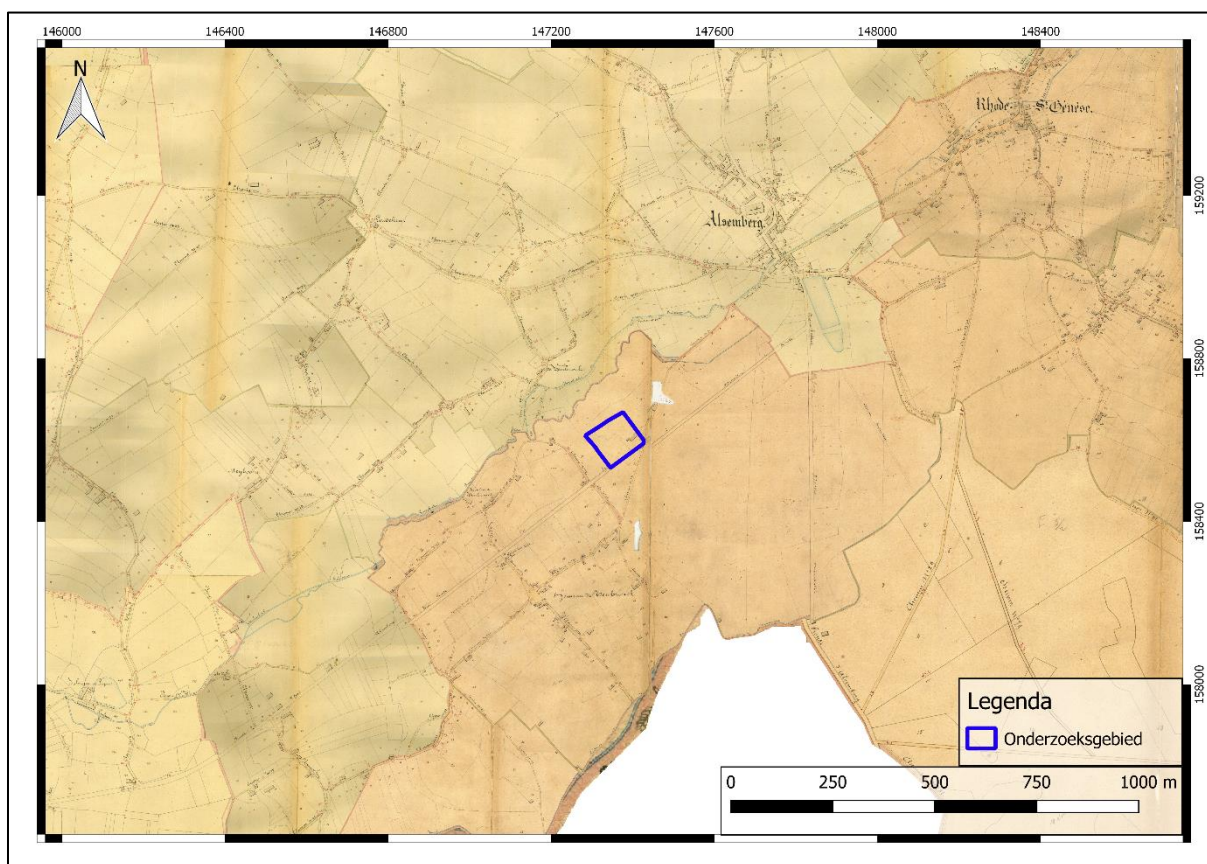

Figuur 29: Ferrariskaart (1:20000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw)

De Ferrariskaart geeft een meer gedetailleerd beeld weer dan de Frickxkaart. Het onderzoeksgebied bevindt zich in een rurale omgeving die wordt gekenmerkt door akkerland en bosrijk gebied. Van de Hallesesteenweg was toen nog geen sprake, al zijn kleinere straten zoals het Beemd en de Banmolendreef wel al zichtbaar in het landschap. Op het onderzoeksgebied is een structuur te zien die bestaat uit twee gebouwen. Waarschijnlijk gaat het hier om een hoeve, gezien de omliggende gronden. Rondom het onderzoeksgebied bevinden zich ook een heel aantal losstaande gebouwen.

Ten noordoosten van het onderzoeksgebied ligt *Alsemergh* (Alseberg), dat samen met *Rhode* (Sint-Genesius-Rode) de meest nabijgelegen dorpskern vormt. Naar het zuiden is het *Forêt de Soignes* of het Zoniënwood, dat toen veel uitgestrekter was dan nu, ook al aangeduid. Naar het westen is *Tourneppe* of Dworp de dichtstbijzijnde dorpskern.

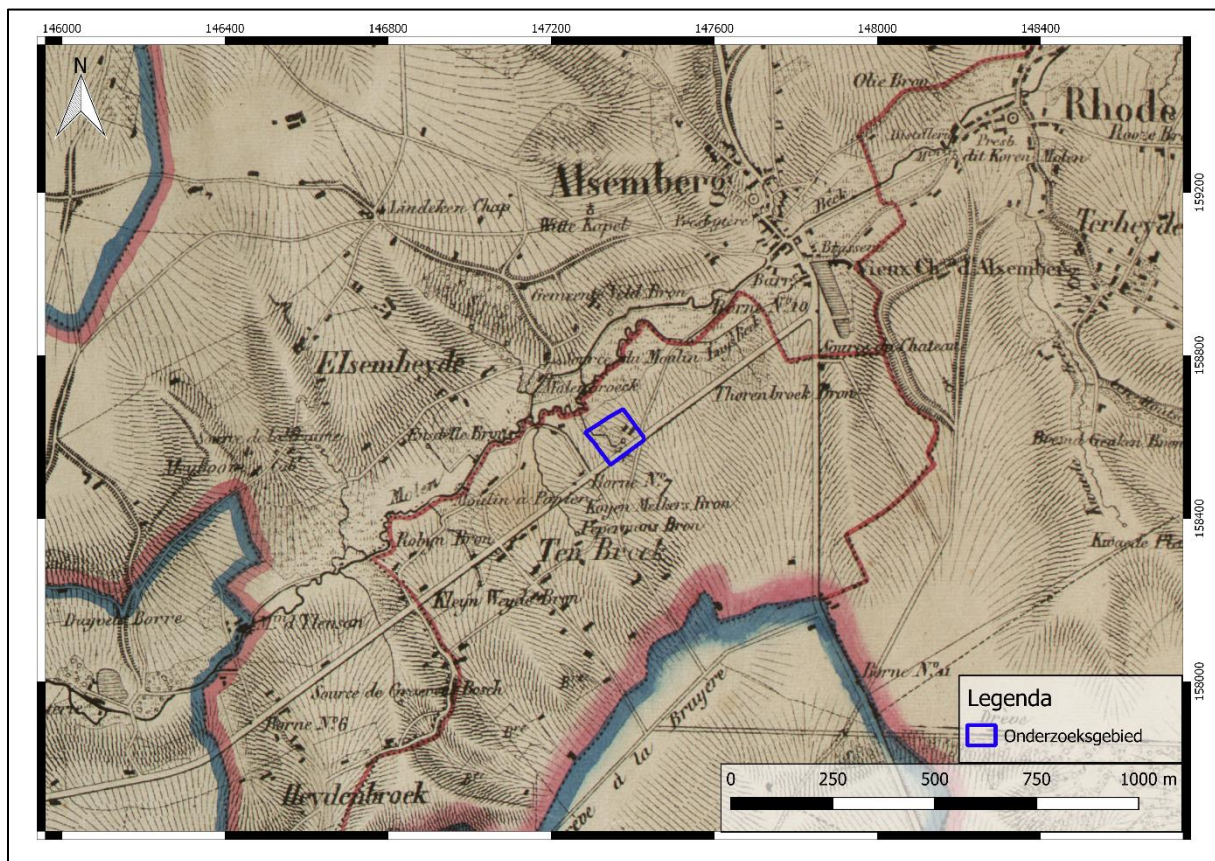
4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1843–1845)

Figuur 30: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

De Atlas der Buurtwegen geeft voor het eerst de *Route de Hal à Bruxelles* of de latere Hallesesteenweg weer. Het onderzoeksgebied lijkt niet meer bebouwd te zijn. Ook is het stratennet rondom het onderzoeksgebied gevoelig uitgebreid. Naar het noordoosten zijn de Molenbeek, alsook de dorpskernen van *Alesembergh* (Alesemberg) en *Rhode-St-Génèse* (Sint-Genesius-Rode) duidelijk aangeduid. Omdat het onderzoeksgebied zich aan de rand van twee kaartdelen bevindt, is een deel van de informatie over de buurt verloren gegaan.

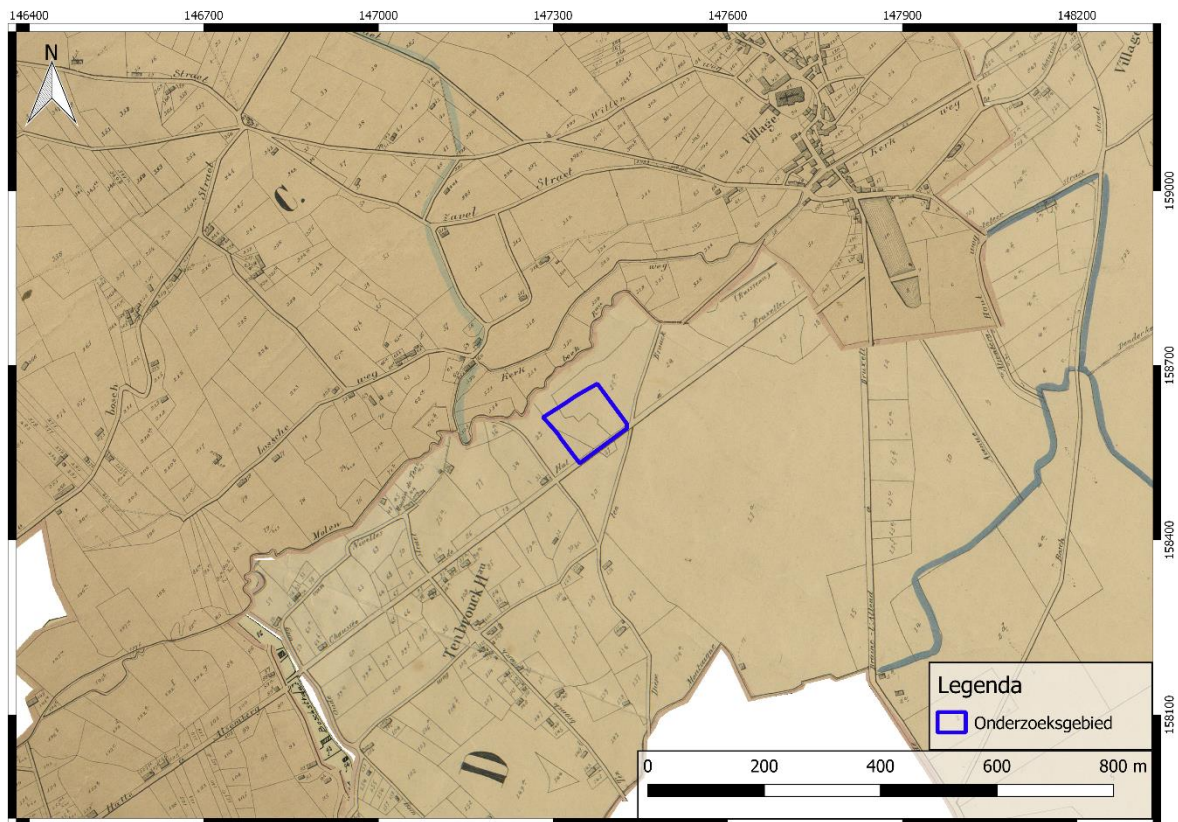
4.2.4 VANDERMAELENKAART OF CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

Figuur 31: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

De Vandermaelenkaart toont niet erg veel veranderingen in de omgeving. Het onderzoeksgebied is echter wel weer bebouwd met twee kleine structuren die ongeveer op dezelfde plaats liggen als bij de Ferrariskaart. Verder zijn de Molenbeek en de Leusebeek duidelijk aangeduid. Door het onderzoeksgebied lijkt ook een klein afwateringskanaal te stromen. Ten zuiden en ten westen van het onderzoeksgebied vormen zich nieuwe kleine woonwijken zoals Ten Broeck en Elsemheyde. Ook Alsemberg en Sint-Genesius-Rode zetten hun groei verder.

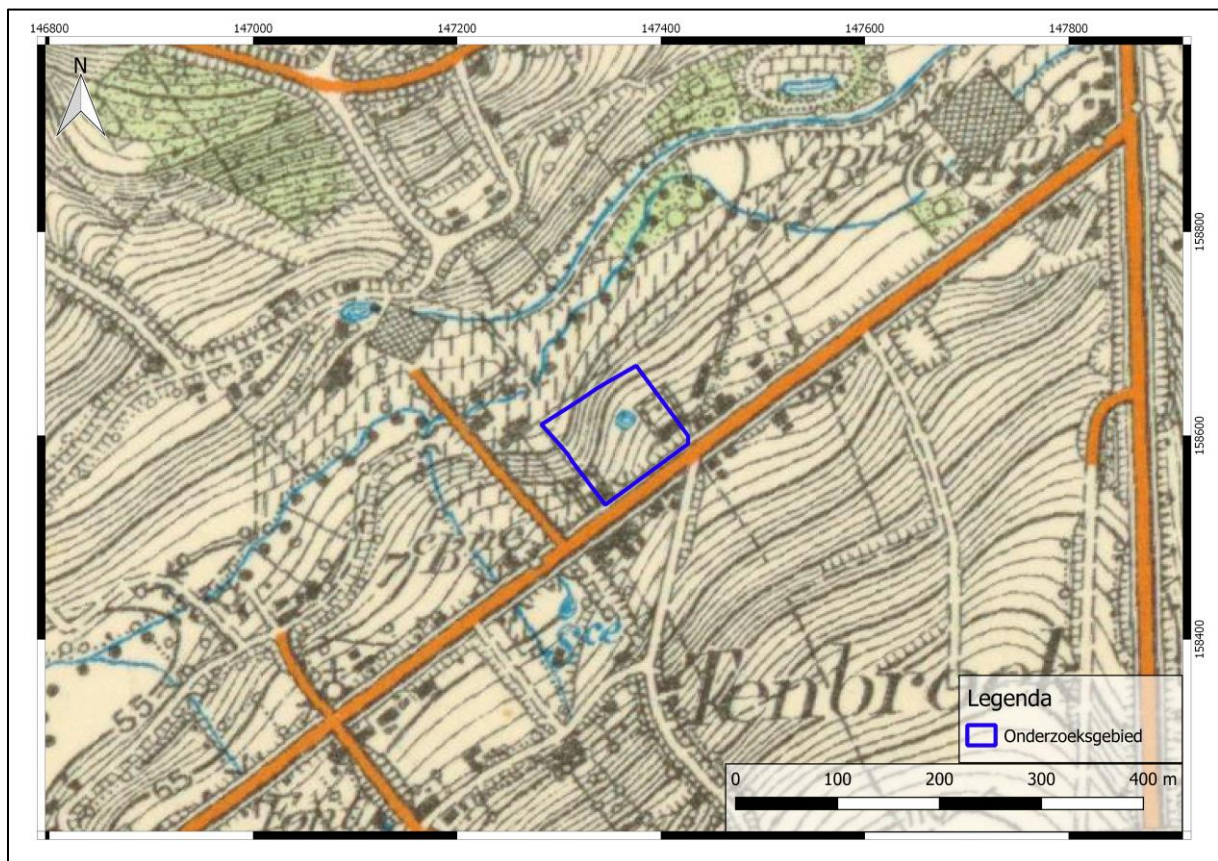
4.2.5 POPPKAART OF KAARTEN VAN CHRISTIAAN POPP (1842-1879)

Figuur 32: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

De Poppkaart geeft, in tegenstelling tot de Vandermaelenkaart, een duidelijk overzicht van de verschillende percelen in het gebied. Op de kaart is te zien dat het onderzoeksgebied wederom onbebouwd is. Ten oosten van het onderzoeksgebied wordt de aangrenzende straat omschreven als Ten Brouck, terwijl de zuidelijke steenweg op dat moment de Chaussée de Hal à Bruxelles wordt genoemd. De Molenbeek staat ook aangegeven, in tegenstelling tot de Leusebeek die hier niet vernoemd wordt.

4.2.6 TOPOGRAFISCHE KAART VAN BELGIË (1939)

Figuur 33: Topografische kaart (1939) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)

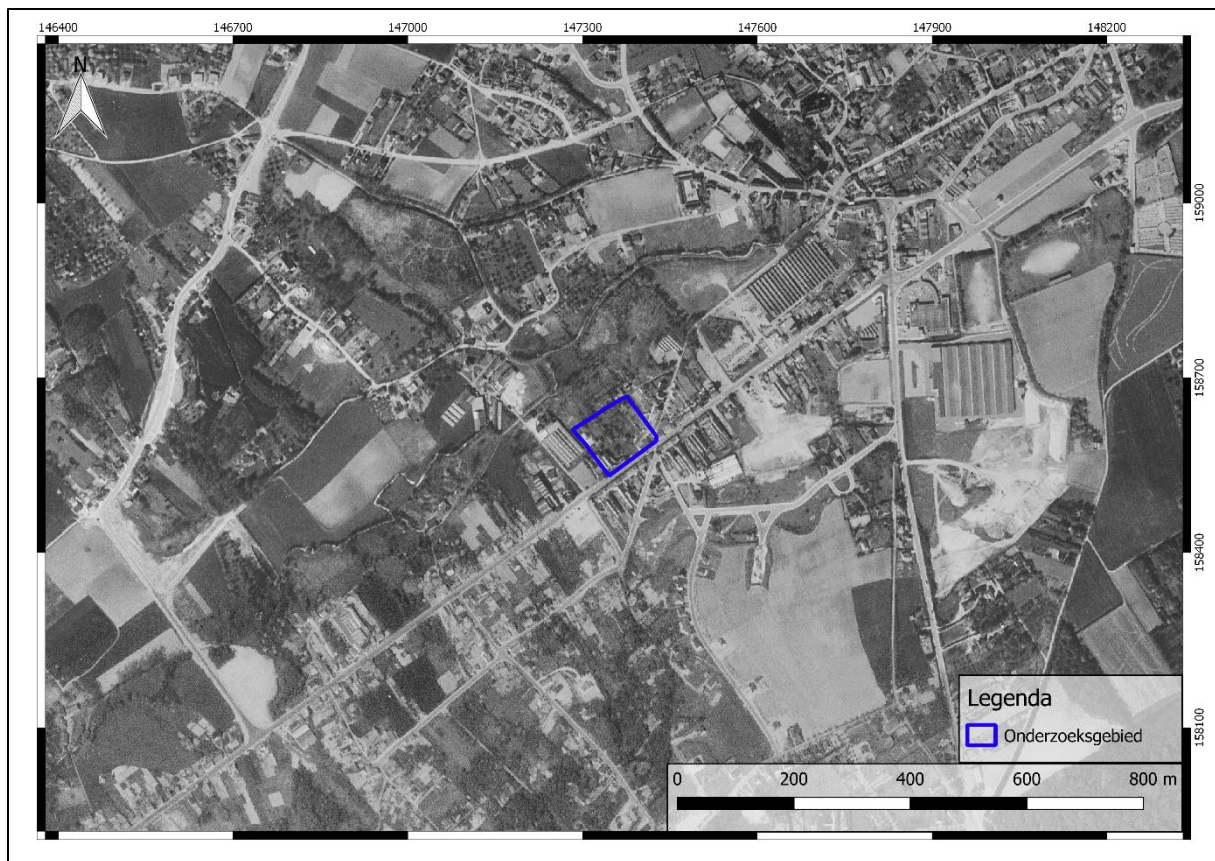
De topografische kaart uit 1939 toont aan dat het onderzoeksgebied terug meer bebouwd is dan in de 19^e eeuw. Aan de oostkant, op de hoek met het Beemd is een gebouw met bijhorend perceel zichtbaar. Ook aan de zuidwestelijke zijde van het onderzoeksgebied is een perceel met een gebouw zichtbaar. In het noordwesten, net buiten het onderzoeksgebied, is de Zeepfabriek Winderickx met bijhorende woning gelegen. Deze industriële site, gebouwd in 1888, werd in 1897 uitgebreid met een pakhuis.

4.3 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Figuur 34: Orthofoto (1947-1954) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)

Een orthofoto uit 1947-1954 toont een verdere bebouwing aan van het onderzoeksgebied op de locatie waar de huidige winkel zich nu bevindt. Ook is duidelijk te zien dat het gebied, in tegenstelling tot latere orthofoto's zeer weinig bebost is. In de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied is nog steeds bebouwing te zien, net zoals op de kaart uit 1939.

Figuur 35: Orthofoto (1971) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Cartesius, 2019)

De orthofoto uit 1971 toont weinig veranderingen in het onderzoeksgebied, behalve dat er veel meer bebossing aanwezig is. Het gebied errond heeft wel een sterke groei in bebouwing gekend. Zo zijn er veel meer gebouwen aan de Hallesesteenweg en staat er ook een grote hangar aan de westelijke grens van het onderzoeksgebied, met aangrenzend de zeepfabriek van familie Winderickx.

Figuur 36: Orthofoto (1991) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Een orthofoto uit 1991 toont een grote verandering in het onderzoeksgebied. De bebouwing in de zuidwestelijke hoek is nog steeds aanwezig maar in de oostelijke helft van het perceel is er een groot stuk bos vrijgemaakt voor wat een betonvlak lijkt. Op de hoek met het Beemd is er ook nog steeds bebouwing aanwezig. In vergelijking met de orthofoto van 1971 kent de omgeving ook weer een stijging in bebouwde percelen.

Figuur 37: Orthofoto (2017) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Een orthofoto uit 2017 toont het onderzoeksgebied in zijn huidige vorm. In de zuidwestelijke hoek van het perceel is een gebouw zichtbaar dat als supermarkt dient, met in het oosten de bijhorende betonparking. Aan de noordelijke zijde is een groene omgeving zichtbaar. Opvallend is ook dat de hangar ten westen van het onderzoeksgebied vervangen is door een nieuw exemplaar tussen 2008 en 2011.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke en archeologische/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een sterk bebouwde omgeving aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) in Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). In het oosten wordt het onderzoeksgebied deels begrensd door het Beemd en in het zuidwesten loopt de Banmolendreef. Ten noorden van het terrein stromen de Leusebeek en de Molenbeek met dezelfde oriëntatie als de Hallesesteenweg. Het onderzoeksgebied ligt ten zuidwesten van Alseberg, een deelgemeente van Beersel. Naar het oosten ligt het centrum van Sint-Genesius-Rode en in westelijke richting bevinden zich Dworp en Huizingen.

De hele bodem van het onderzoeksgebied wordt gekarteerd als kunstmatige grond met een antropogeen karakter. Dit wijst op een bodem die verstoord is door menselijke bebouwing. Het onderzoeksgebied is in de zuidelijke helft reeds bebouwd en opgehoogd geweest, wat deze bodemkartering kan verklaren. De nabijgelegen grond bestaat voornamelijk uit leem- en zandleembodems.

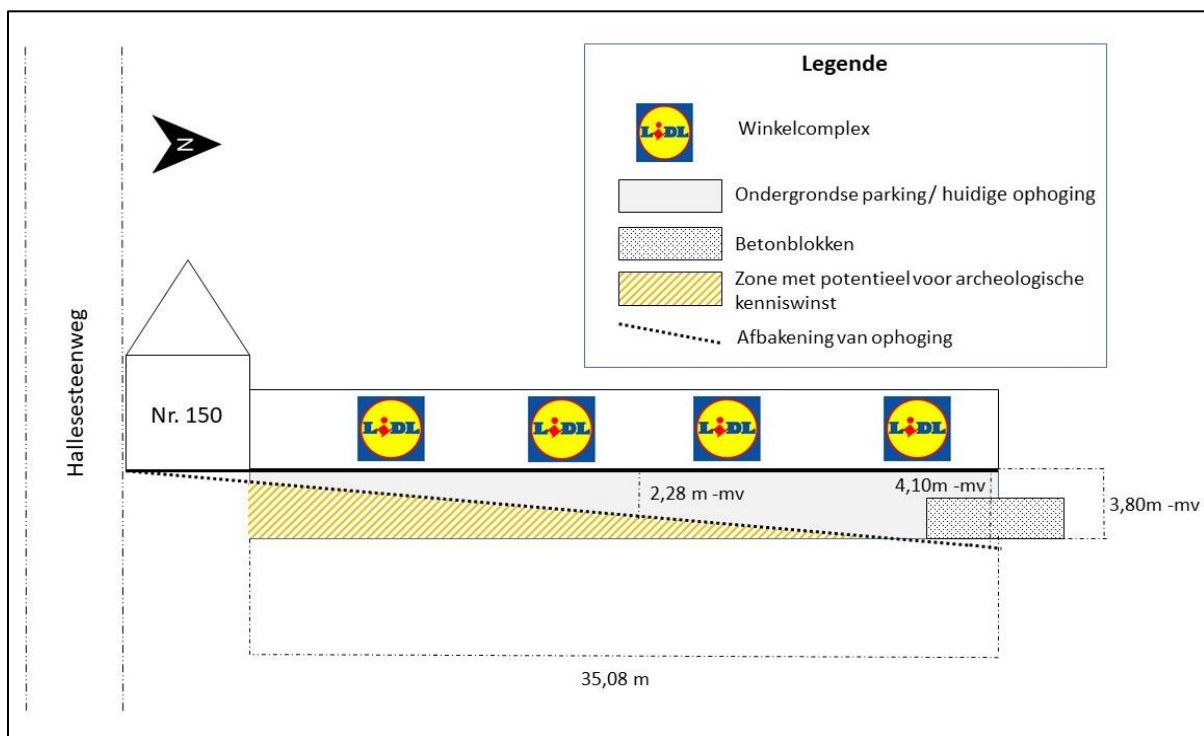
In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn, met uitzondering van een losse collectie lithisch materiaal uit het Neolithicum, nauwelijks vondsten gedaan uit de periode voor de middeleeuwen. Het overgrote deel van de relictten uit de Inventaris van Onroerend Erfgoed komt uit de 18de-20ste eeuw en heeft te maken met het industrieel- of dorpskarakter van de streek. De CAI maakt wel meldingen van relictten uit de middeleeuwen en latere periodes, zoals een hoeve uit de 18e eeuw die zich op het onderzoeksgebied zou bevinden. Het onderzoeksgebied ligt alvast niet in de directe omgeving van gekende erfgoedwaarden zoals een cultuurhistorisch landschap.

Cartografische bronnen wijzen er op dat de streek eerder landelijk is gebleven tot aan de 20ste eeuw. De Ferrariskaart en de Vandermaelenkaart tonen wel een hoeve-achtige structuur op het onderzoeksgebied. In de ruime omgeving zijn veel industriële panden te zien. Recentere kaarten geven aan dat het onderzoeksgebied in de loop van de 19de en vooral 20ste eeuw bebouwd was met verschillende huizen en een Lidl met bijhorende parking.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het inschattingspotentieel tot kennisvermeerdering is vooral gericht op het aantreffen van archeologische sequenties van de middeleeuwen tot meer recente tijden op het onderzoeksgebied aan de even kant van de Hallesesteenweg (nr. 128-148) in Sint-Genesius-Rode. Daar worden een winkelgebouw van Lidl en een huis gesloopt en vervangen door een nieuw winkelcomplex met bijhorende onder- en bovengrondse parking. Gezien de aanwezigheid van enkele industriële werkplaatsen in de buurt en de mogelijke aanwezigheid van een verdwenen hoeve op het onderzoeksgebied kunnen er archeologische vondsten verwacht worden. Er zijn echter een paar argumenten om rekening mee te houden tijdens het besluit.

Een belangrijk vraag is in welke mate de geplande ingrepen in de grond zullen zorgen voor archeologische kennisvermeerdering. Op Perceel 1 (22004D0028/00C005), waar het winkelgebouw komt, zal men gebruik maken van een funderingsplaat van 3,80m-mv. De bodem is gradueel opgehoogd tot 1 meter op het toenmalige maaiveld in het zuiden en tot 4,10 meter in het noorden. Aangezien de funderingsplaat op 3,80m-mv wordt gerealiseerd, wordt er een bodemingreep uitgevoerd in het bodemarchief onder de ophoging (Figuur 38). Voor het zuidelijke deel van perceel 1 is er dus sprake van een matige tot grote kans tot kennisvermeerdering. De grondafmetingen van het bedreigde deel bedragen ca. 30 meter in de lengte (noord-zuid) en 52.6 meter in de breedte (oost-west). Dit komt neer op een oppervlakte van 1578 m².

Figuur 38: Schematische voorstelling van de geplande werken, bodemingreep, ophoging en de zone met mogelijk potentieel voor kenniswinst

Op Perceel 2 (22004D0025/00L004) wordt een bestaand pand afgebroken en de aanwezige kleine kelderruimte opgevuld om de grond te nivelleren voor de nieuwe parking. Op dit perceel wordt ook de toegangsweg voorzien voor de ondergrondse parking, die dus net als de parking zelf gefundeerd zal worden tot 3,8m onder het maaiveld. Er is dus net zoals bij perceel 1 sprake van een matige tot grote kans tot kennisvermeerdering voor het zuidelijke deel

Een ander punt om rekening mee te houden is dus de verstoringsgraad van de ondergrond. In de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied is er aan de Hallesesteenweg reeds bewoning geweest in de vorm van 4 rijhuizen die gesloopt zijn voor de bouw van de huidige Lidl-winkel. Verder is in 2000-2001, in functie van de bouw van de huidige Lidl, ook een ingrijpende grondverhoging gebeurd op Perceel 1 om een vlak te maken voor winkel en parking. Bij deze verstoring is grond tot 4,10 meter in het noorden en 1 meter in het zuiden aangevuld op het toenmalige maaivlak. De geplande nieuwe winkel, zal zich ook op dit verhoogd profiel situeren. Verder zal een deel van Perceel 1 en Perceel 2 tot 1,95 meter opgehoogd worden om de parking een geschikte hoogte te geven in verhouding tot de winkel. Hoewel hier kan gevreesd worden voor compactie, zal de schade op de percelen eerder klein blijven gezien de eerdere ophoping op Perceel 1 en de te slopen bebouwing op perceel 2.

Er is een melding van de Centraal Archeologische Inventaris over een verdwenen 18de-eeuwse hoeve op het onderzoeksgebied. Hoewel deze structuur op zichzelf een historische waarde heeft, is het niet zeker dat dit tot kennisvermeerdering zal zorgen. Het bewijsstuk voor deze CAI-melding wordt geleverd door een verwijzing naar de hoeve op de Ferrariskaart en de Vandermaelenkaart. Eerstgenoemde is echter niet tot op de meter correct ingetekend en er is ook van een localisatiemarge van 150 meter. Gezien de omvang van het onderzoeksgebied, kan deze hoeve dus ook elders in de buurt liggen. Desondanks kan de mogelijke aanwezigheid van deze hoeve onder de ophogingslaag niet uitgesloten worden en is kennisvermeerdering van het archeologisch potentieel waarschijnlijk.

5.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van geplande bouw van een nieuw winkelgebouw van Lidl aan de Hallesesteenweg (nr. 128-148) te Sint-Genesius-Rode (Vlaams-Brabant). Het doel van dit onderzoek is driedelig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1. Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat er zich in de buurt van het onderzoeksgebied geen relevante CAI-meldingen bevinden. Er zijn enkele nabijgelegen relictten van industriële aard en in de ruime omgeving zijn er sporen van middeleeuwse activiteit gevonden. Er zijn geen indicaties voor de steentijd en metaaltijden, maar het landschap biedt mogelijks wel interessante mogelijkheden voor menselijke activiteit. Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied op de zuidelijke oever van de Molenbeek. Deze waterloop heeft zich in het landschap ingesneden en voor aanzienlijke hoogteverschillen in de omgeving heeft gezorgd. Het onderzoeksgebied bevindt zich dus op de grens van de overgangszone van de vallei naar de heuvels. Op de Ferrariskaart en de Vandermaelenkaart wordt er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied een 18de-eeuwse hoeve aangeduid. Mogelijk bevinden er zich nog resten onder het (zuid)oostelijke deel van het onderzoeksgebied, namelijk onder de bovengrondse parking en onder de woning die wordt afgebroken.
2. Het onderzoeksgebied heeft een totale oppervlakte van 10.470 m². Het oude winkelcomplex zal plaats maken voor een nieuwe winkel met een oppervlakte van ca. 1855 m² (ca. 19%), die ook een ondergrondse parking zal bevatten. Ten oosten van het nieuwe winkelcomplex zal een bovengrondse parking worden aangelegd van ca. 2024 m² (21%). De rest van het onderzoeksgebied bestaat uit een groenzone die behouden blijft van ca. 6079 m² (ca. 60%). Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens de bodemkaart op kunstmatige en antropogene grond (OB). Het onderzoeksgebied is bebouwd sinds de 20ste eeuw, in de vorm van verschillende huizen en het huidige winkelgebouw van Lidl dat in 2001 werd gebouwd. Om de bouw van de bestaande winkel en parking mogelijk te maken is de bodem gradueel opgehoogd van 1 m (in het zuiden) tot 4,10 m (in het noorden).

Ondanks deze ophoging is het bodemarchief bedreigd, aangezien de bodemingreep voor de bouw van het nieuwe winkelcomplex en bijhorende ondergrondse parking dieper reikt. Op een deel van het terrein waar de bovengrondse parking en de toegangsweg naar de ondergrondse parking komen, staat een huis dat gesloopt wordt.

- 1) Het nieuwe winkelgebouw en de ondergrondse parking worden gebouwd op een funderingsplaat. Deze funderingsplaat komt daarbij grotendeels onder de ophogingslaag te liggen tot een diepte van 3,8 meter. Op het terrein waar de bovengrondse parking komt, wordt een toegangsweg naar de ondergrondse parking aangelegd die ook een diepte van 3,8m-mv bereikt en er dus een ingreep in het bodemarchief wordt uitgevoerd. Ondanks de opgehoogde grond en eerdere bouwverstoringen is het niet uitgesloten dat er sporen van de 18de-eeuwse hoeve en/of sporen uit vroegere periodes kunnen aangetroffen worden. Het potentieel voor kennisvermeerdering is dus matig tot hoog voor het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem** geadviseerd voor het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied. Voor het noordelijk deel van het onderzoeksgebied en voor de smalle stroken direct naast het winkelcomplex en parking wordt **vrijgave**

geadviseerd aangezien de groenzone daar behouden blijft. De methodologie wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		11 oktober 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		11 oktober 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		11 oktober 2019

BIBLIOGRAFIE

CadGIS 2017: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 28 november 2017).

Cartesius 2016: Topografische kaart 1933/1883 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Centraal Archeologische inventaris: onroerend erfgoed [online] cai.onroerenderfgoed.be/locatie/212477 (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geoportaal onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], geo.onroerenderfgoed.be (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2015; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120240> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/213766> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Molenecho's 2017: Het Belgisch molenbestand, <http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=4473> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 28 november 2017).

Onroerend Erfgoed 2017: kaart gebieden waar geen archeologie te verwachten valt. Opheffingsbesluit, vaststellingsbesluit [online], <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/14448> (geraadpleegd op 28 november 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent. (geraadpleegd op 28 november 2017).